№ 83. — Teisipäewal, 18. oktobril 1911. — № 83.

Kolmas aastakäik.

Ilmub kolm korda nädalas, teisipäewal, neljapäewal ja laupäewal.

Kaasandeks on õigusteadline kuukiri „Seadus ja kohus" ja „Rahwawabadus ja omawalitsus". — Kontor on awatud äripäewadel kella 10—6 päewal, püha päewadel ja kroonu pühadel kell 12—2 päewal.

Toimetus ja talitus:
СПБ. Офицерская ул. № 5.
Telefon № 463-24.

Peterburi Teataja

Tellimishind postiga:
12 kuu peale 4 rub. — k.
6 „ „ 2 „ 10 „
3 „ „ 1 „ 05 „
2 „ „ — „ 70 „
1 „ „ — „ 35 „
Wälja maale 6 rubla aastas.
Kaasande „Seadus ja Kohus" eest on juurde maksa: aastas 50 kop., pooleks aastas 25 kop. ja „Rahwawabadus ja omawalitsus" eest 75 kop.

Kuulutuste hinnad:
Lehe esimesel küljel 40 kop.; wiimasel küljel 20 kop. rida.

Adressi muutmine — 10 kop. ja endine adress kui ka selle number ülesanda.

Iga perenaisele on see suureks rõõmuks

head õmblusmasinat

omaks nimetada. Niisuguseid häid masinaid on meil alatises suures wäljawalikus suur ladu.

Hinnad odawad.

Peterburi eestlased, kes korraga hinda wälja maksta ei soowi, wõiwad meilt järelmaksuga 5 rubla aastal kuus masinaid osta.

E. Kinkmann & Co. St.-Peterburis, Gorochowaja, 17. (Punase silla juures).

Uuemad sõnumed.

Riigiwolikogus wõeti oktobristide, rahwuslaste ja kristlikdemokratide arupärimised Stolõpini tapmise kohta wastu ja tunnistati rutuliseks.

Eila, 18. oktobril, wõeti kadettide arupärimine 1881 a. wäljaantud erakorraliste määruste tarwitamise seaduse seadusliku jõus seismise kohta 168 healega wastu. Kõnelesiwad Miljukow, Teslenko, würst Kurakin, würst Tenischew j. t.

*

Riigiwolikogu liige Teslenko (kadett), heideti 15 koosolekuks riigiwolikogust wälja.

*

Siseministeeriumi asjade ministri abiline Krõshanowski on riigisekretäriks nimetatud.

*

Stolõpini tapmise loos kuuliaks saanud siseräliste asjade ametnik siseministeeriumi ministri juures, Werigin, on ametist lahti lastud.

*

Pranisowi türmis (Minski kub.) peasesiwad rahutused lahti. Sunnitöölised hakkasiwad mässama, tapsiwad ülewaataja ära ja wõtsiwad siis wangimaja ülemiie korra endi wõimu alla. Hommikul tungis wangimaja ülemus mässawate wangide kambrisse sisse. Wastastikusel tuleandmisel sai 2 sunnitöölist surma, 5 haawatud. Surma sai ka pristaw Romaschow. Mässajaid sunnitöölisi oli 105. Kord on jalule seatud.

*

Mustamere laewastiku ülemjuhatajaks, ametist lahtilastud Busträmi asemele, on mereskindralstaabi ülem, würst Lieven nimetatud.

*

Moskwa ajaleht „Utro Ross." sai 500 r. trahwi.

*

Moskwas on Leo Tolstoi uus kirjadekogu arresti alla pandud.

*

Kiiewi õpekonna kurator pani Tšherkasis 2 Juudi kooli kinni.

*

Hersoni kub., Snigirewka külas rööwiti postkontorist 2.065 rbl. ära.

*

Bakus mõisteti üks inimene poomisesurma.

* * *

10. oktobri lahingus kaotasiwad itallased 400 meest surnutena; palju sõjariistu ja sõjamoona langes türklaste kätte.

14. oktobri lahingus oli türklaste kaotus: 2000 surnut, 4000 haawatut.

*

Hankou linn on rewolutsionäride kätte uuesti walitsuse wägede kätte läinud. Lahingus kaotasiwad: rewolutsionärid 400 in. surnutena ja 30 suurtükki, walitsuse wäed — 40 surn. ja 150 haawatut.

*

Mitmed Hiina walitsuse wäesiad ja 3—4 sõjalaewa on rewolutsionäride poole läinud.

*

Konstantinopolis on jutud liikumas, et itallased Tripolis suuri kaotust kannatanud. Räägitakse, et itallased ühes wiimases lahingus 7000 inimest surnutena ja haawatutena, 95 suurtükki ja 37 kuulipildujat maha jätnud.

Tänase numbriga läheb jutulisa „Stenka Rasin" nr 7 kaasa.

Ääremärkus.

Moskwa poolt kuuldub jälle, et sealsete Eesti põllutöö ametnikkude seas mõte üles wõetud uus Eesti lehte, mis peaasjalikult Wälise-Eesti küsimusi käsitaks, elule kutsuda. Põllutöö-ametnikkude koosolekul, mis 23. oktobril Moskwas ära peetakse, on see küsimus ka päewakorda üles wõetud.

See mõte ei ole mitte uus. Moskwa Eesti elewade Albumi wäljaandja, kes omalajal „Asuniku" toimetas, on juba kauemat aega uue lehe asutamise küsimuse kallal oma pead waewanud ja, nagu ta ise seletanud, seni kui uus ajaleht elule kutsumata, oma albumitega tema aset täita püüdnud. Nüüd on siis asi ometi niipalju edasi nihkunud, et awalikul koosolekul asi arutamisele ja otsustamisele wõetakse.

Kui Ülewenemaalisel põllutöö-ametnikkude seltsil korda läheb ajalehte, kes Wälise-Eesti küsimuste walgustamiseks oma weerguid saaks tarwitama, elule kutsuda, siis wõiks seda wõtet kõigiti ainult terwitada. Teine asi on, kui ettewõtet sellesamas sihis tahetakse läbi wiia, nagu halenaljaka „Asunikuga" lugu oli, kes Wenemaal laiali olewate Eesti loost maamõetjate healekandja pidi olema, kuna aga Eesti maamõetjad siiski sunnitud oliwad teistes ajalehtedes selleks ruumi paluma, et oma „healekandja" wastu protesti awaldada, mille järeldusel ka „Asunik" seisu jät, et niipea, kui Eesti maamõetjate ja „Asuniku" wäljaandjate wahekord selginud, uuesti ilmuma hakata. Nähtawasti on see wahekord aga tänapäewani selgimata, sest „Asuniku" ilmuma hakkamisest ei ole rohkem kuulda, kui Tartu ülikooli Tallinnasse ülewiimisest.

Ajalehtede asutamisega on wiimasel ajal palju katseid tehtud, kuid peab kinnitama, et need katsed kõik ikka katseteks jäänud. Sellepärast tuleks meie arwates Ülewenemaalisel põllutöö-ametnikkude seltsil asja peale tõsise pilguga waadata ja järele kaaluda, kui palju wõimalust selleks leiduks, et uut ajalehte, kellele esialgu wähemalt mitte roosiline tulewik wastu ei naerata, wee peal hoida. Loodame, et koosolekul asja kainelt järele kaalutakse ja mitte ainult katset ei tehtaks, mis katsest kaugemale ei ulataks.

Meie omalt poolt, kordame weel, terwitaksime uut kaaswõitlejat, kui see tõsises töötamise nõttes ilmale astuks, tõsisest südamest. Wälise-Eesti korraldamiseks on tänini tõesti wähe ära tehtud ja siin leidub tööd tegijale. Kuid see töö on raske, sellepärast tuleks ainult neil sellele tööpõllule asuda, kellel tõsist tahtmist ja püsiwust ei puuduks. Kergemeelne kärategemine wõib aga siin enam kahju kui kasu tuua.

Enam korralikumalt!

Ei ole wähe selle üle ajalehtedes nurisetud, et meie, eestlased, wäga „korratumad" olla. Peab tunnistama, et neil nurisejatel ka puru õigus on. Meie korratus paistab just seal kõige rohkem silma, kus seda tõepoolest kõige wähem ettetulema peaks. Näituseks seltskondlistes asjades. Maksmata jäämad seltside liikmed koosolekutele, pidulised piduõhtutele ja kutsutud wõerad perekondlistele pidudele hiljaks. Selle tagajärg on, et asjaajajad ja korraldajad endid sarnase korratuse üle pahandawad kuna asjad ja ettewõtted ise oga lonkawad.

Meie korratus ulatab mõnikord koguni kaugemale ja nimelt unustamiseni. On ühel ehk teisel midagi waja teha, jätab aga oma korratuses seda tegemata, siis wabandab ta ennast harilikult unustamisega. Pole parajal ajal meelde tulnud, mida waja teha, unustanud ära...

Kõige unustajamad on sagedasti meie seltside ja ühisuste liikmed. Mõned nendest, näituseks, nagu ei teagi, et nende adressid seltsi wõi ühisuse kantseleis alati tarwilikud asjad on, ilma milleta wõimata on tarwilist ühendust ühisuse juhatuse ja liikmete wahel alal hoida. Aga paljud liikmed muudawad oma elukohta, kuna sellest ühisuse juhatusele teatada unustawad, ehk ei tee seda juba ühisusesse astumise korralgi. Wõta neid siis kinni kust tahad!

Meie akademiakodanikkude seas näikse ka juba sarnane korratus maad wõtma hakkawat. Juba mõni aeg tõkkus ülikooli jalutuseruumis Wene mustasajaliste ühisuse kuulutus üleval, milles mitut Eesti üliõpilast, kes nimetatud ühisuse liikmeks on, oma adressi ühisuse bürooie teatada palutakse, sest ei Purischkewitshi korporatsionil teist wiisi enam korda ei lähe korratumate tshuhnade elukohta teada saada. Ülearnnetumad unustanud oma elukohta liikmeks astumisel teatamata.

Eks ole andeksandmata korratus? Astutakse ühisuse liikmeks ja unustatakse elukoht teatamata ning sunnitakse selle läbi Purischkewitshi wõi Markow II. eestlaste-liikmete adressisi awaliku kuulutuse kaudu taga otsima. Missugune häbematus oma juhtide wastu! Minu arwates tuleks sarnase korratuse wastu tõsiselt wälja astuda. Peterburi Eesti üliõpilaste seltsid peaksiwad neile endi liikmetele, kes ühel hoobil ka Purischkewitshi korporatsionis liikmeks on, selgeks tegema, et mitte ilus ei ole nii kaugele korratu olla, kui oma adressi sinna üles ei anta, kuhu tarwis ja auwäärt mustasajaliste endi pärast nii wõrd tülitada. Kuulutuse kaudu tagaotsimine wõib ju küll tagaotsitawat kuulsaks teha, aga kuulsaks wõib ka muul teel saada kui juba kord sarnasesse kuulsate ühisusesse wastu wõetud. Eesti üliõpilaste-seltsidel aga, kelle liikmeteks sarnased „kuulsused" juhtuwad olema, ei ole nende kuulutuste kaudu tagaotsimine mitte kõige kasulikum. Waja sellepärast, et need Eesti üliõpilased, kes mustasajalises ühisuses pesitawad, oma asja enam korralikumalt ajaksiwad.

R. Karupoeg.

Kohalikud teated.

Pärnu „Endla" seltsimaja awamise pidustused

on 22—24. oktobri peale kindlaks määratud. Pidulik awamine on laupäewal 22. okt. kell 2 p. l., kuna sellesama päewa õhtul kell 9 piduskõõk toime pannakse. Pühapäewal, 23. oktobril, on uues teatrimajas solistide kontsert, millest proua Lüdig Sinkel, prl. Miina Rosenberg ja pr. M. Tompu-Hanson osa wõtawad. Peale selle kantakse hra M. Lüdig'i juhatusel Mendelsohn-Bartholdy oratorium „Athalia" ette. Õhtul kell 9 etendatakse A. Kitzbergi algupäralist näidendit „Libahunt". Esmaspäewal, 24. oktobril, kell 9 õ. on perekonna-õhtu tantsuga.

Rõnda pidustuste eeskawa. Soowime „Endla" seltsile tema kunstikoja awamise puhuks südamest õnne ja rõemustame tõsiselt selle üle, et meie kitsas kodumaa jälle ühe uue kunstitempli wõrra rikkam on. Loodame, et Pärnu tegelased, kelle wäsimata hoolel tore teatrimaja ülesehitatud, nüüd kõiki oma jõudu selle peale saawad kulutama, et selle kunstitempli kaudu seltskonna kasuks kulturatööd teha. Lõpuks ei tihkaks ka soowimata jätta, et üks ehk teine „wäline"-eestlane, kellel selleks wõimalust leidub, Pärnu pidustustest osawõtma sõidaks. See aitaks omast kohast kaasa kodumaa ja asunduste wahel sidet kõwendada ja ühistunnet kaswatada.

Kohaliku Noorsoo-seltsi ruumide

ümbertegemine edeneb jõudsasti. On lootust, et umbes nädala ehk paari pärast ruumid seltsile tarwitamiseks awatakse. Eestiseisuse koosolekud peetakse juba praegu uutes ruumides, kuhu seltsi kantselei ülewiidud, kuna wanad ruumid Eesti kirikukooli juures enam seltsil tarwitada ei ole. Eestiseisuse koosolekuid peetakse iga kesknädala õhtul kell 9, selsamal ajal on ka seltsi raamatukogu awatud.

Kohaliku Hariduse-seltsi Kikerino haruselts

on rikkaliku kingituse osaliseks saanud. Hra F. Lilienfeldt Tuhalast kinkinud nimelt Kikerino jaama juures suure tüki maad palgimetsaga, et haruselts sinna omale koolimaja ja muid hooneid heategewate asutuste jaoks wõiks ehitada.

Arthur Lemba klawerikontsert,

mis 14. oktobril Konserwatoriumi Wäikses saalis proua Hellat-Lemba kaasaaitamisel ära peeti, oli rohkel arwul kuulajaid kokku meelitanud. Saal oli peaaegu tungil rahwast täis. Estrade peal oli hulk konserwatoriumi õpilasi endile kohta wõtnud, nähtawasti hra Lemba oma klass, kes siis ka oma meistrile kiduawaldusega kitsid ei olnud. Aga ka publikumi peale awaldasiwad hra Lemba ettekanded suurt mõju, millest iseäranis Schumanni Toccata'i nimetama peab. Kontsertandjal tuli publikumi tormilise nõudmise peale ikka ja ikka jälle lisapalasi anda.

Wähem õnnelik ei olnud ka pr. Hellat-Lemba oma ülesastumisega. Tal on tugew, kenasti wäljatöötatud soprano, kuid ettekande juures puudus palguti temperament ja see aitas mõju wähendada. Siiski peab tunnistama, oliwad ettekanded Händelist, Schumannist, Sokolowist j. t. hästi meeldiwad (iseäranis kenasti kõlas arie ooperist „Messia" — Händel). Ka siin tuli mitu lisapala anda. — Klawer oli Wen. Diderichs'i klaweriwabrikust. —?.

Puuwilja ja aiasaaduste näitus Mihailowi Maneshis.

Keiserliku Wenemaa Puuwiljaasjanduse seltsi poolt toimepandud VII. järjekorralise puuwilja ja aiasaaduste näitusele, Mihailowi Maneshis, on igast Wenemaa nurgast puuwilja ja aiasaadusi kokku tulnud ja iseäranis rohkel arwul õunu. Lõunapoolsed kubermangud on siin oma puuwiljaga täiesti kuningad, kuna põhjamaa üsna pisemat osa mängima peab. Need õnnad ja lopsakad õunad ei jäta midagi soowida üle. Näitusest wõtab iseäranis suurt osa Bessarabia kubermang oma wäljapandud ainetega. Wäga ilusad õunad ja pirnid on wälja pandud Kokoroseni põllutöökooli poolt, Orgejewi linnast, Bessarabi kub., õunad — L. K. Klopotowski poolt Resina mõisast, Bessar. kub.; Benderi semstwo poolt, Bessar. kub.; Keiserliku Wenemaa puuwilja asjanduse seltsi poolt, Kischenewi jaoskond, Bessar. kub.; G. J. Melnitschuki poolt, Orgejewi maak., Bessar. kub.; Umani aiaasjanduse ja põllutöö keskkooli poolt, Kiiewi kub.; õunad pirnid ja granatid Turkestani põllutöö seltsi poolt; üsna kenad õunad ja ploomid Tsarskoslawjanski aiaasjanduse kooli poolt, Pawlowskist ja kaunis ilusad õunad Läti põllumeeste Majanduse Ühisuse poolt, Riiast.

Kuiwatatud puuwilja ja aiasaaduste wäljapanejaid wõib kolme jõrme peal ära lugeda: ilusasti kuiwatatud õunad on Turkestani põllusasjanduse katsejaama poolt wälja pandud, wäga mitut tõugu ja suurel arwul ilusasti kuiwatatud puuwili ja aiasaadused „Pawel Prohorowi" kaubamaja poolt Belewi linnast, Tuula kub., ja D. Senkewitshi poolt, Peterburist. Tuleb imestada, et puuwilja ja aiawilja ning aiasaaduste kuiwatamise ja konserwimise peale nii wähe rõhku pannakse. Wäga otstarbekohane ja lihtne puust puuwilja kuiwatus (redi) kiwist ahju peal on N. Swerewi poolt wälja pandud.

Näitusel on puukoolid wäljapandud ja antakse õunapuu okuleerimise, krooni kaswatamise ja muu üle teadusliku seletusi. Peterburi botanikaaia phytopathologi katsejaama poolt on teaduslikult korraldatud, wäga õpetlikud kollektsionid kulturipuu haiguste ja jõõdikute üle wälja pandud.

Puuwiljawiinadest on nii mitmeid tõugusi olemas, muu hulgas üsna kaarid wiinad O. Schkoena poolt, Alt-Schwanedurist.

Mesilastepidamise jaoskonnas on rohkem jaolt sulatatud ja osalt wurrimett ja ka mitut tõugu mesipuid wäljapandud. Wäga huwitawad arwustikud mee ja waha sisse- ja wäljawea kohta Wenemaal, kontrollmesipuu raskuse muutmise järeluurimise üle jne. on Wene Mesinikkude-seltsi poolt wälja pandud.

Meie kodumaa oma saadustega puudub näitusel täiesti, nii et Aasia meist selles asjas ette on jõudnud. Tartu Aiawilja-ühisuse poolt on küll puuwilja ja aiasaaduste konserwide kollektsion ja siirupid üles antud, ning Wen. Tõnissonide poolt „Erika" aiaplaan, kuid kahjuks ei ole neid asju, teadmata mis põhjusel näitusele mitte saadetud. Tiitus.

Ohta sild läheb liiga kalliks.

Kui wäga hoolimatalt Peterburi linnawalitsus seltskonna rahaga ümber käib, näitab ka Ohta silla ehitamine.

Alles nüüd, kus sild walmis saawad, on linna wanaduumalased oma kiwiste peaajudega arusaamisele jõudnud, et sild wäga halwa koha peale ehitatud. Asi seisab selles, et uuesti ehitatud Ohta silla linnapoolne ots nii ütelda waba ja lahtine ei ole: silla otsa juures puudub uulits, nõnda et liikumine Neewa kallast mööda, kuni Smolnõi põikuulitsani, peab sündima. Teadagi, et uue silla juures suur liikumine saab olema ja Neewa kaldal, kuni Smolnõi põikuulitsani, sõiduriistade ja inimeste üleliigset kokkukogumist karta wõib, mis liikumist takistab ja õnnetumaid juhtumisi sünnitama saab. Pealegi saab üle silla elektriraudtee ehitatud, mis liikumist weel enam takistab.

Warem ehk hiljem tuleb linnal silla otsa juurest uut õiget uulitsat, kuni Malaja Bolotnaja uulitsani, ehitada.

Siin seisawad aga eraisikute majad ja maatükid ees, mille omandamiseks linn mitu miljoni wälja andma peab.

Et sild nii halwa koha peale ehitati, tuli linnawolinikkude soowist, wõimalikult odawat silda ehitada. Sellepärast waliti koht, kus Neewa kõige kitsam on. Niisuguse soowi tagajärgedeks on nüüd see, et sild halwa koha peale sai ja ta ehitamine wäga kalliks — umbes 5 miljoni rbl. — läks. Kui sellele summale weel umbes 2 miljoni juurde arwata, mis eraisikute käest maa ja majade omandamiseks ja uue uulitsa ehitamiseks tarwis läheb, siis saab Ohta sild peaaegu kõige kallimaks sillaks Peterburis.

Ainuke asi, mis linnaisasi rahustada wõib, on see, et nüüd suuremad ja tähtsamad linnaääried kohad, Suur ja Wäike Ohta, linnaga ühendatud saawad.

Prantsuse institut Peterburis (Institut Français de St-Petersbourg).

Täna, 18. oktobril, kell pool 9 õhtul on Wene geografia seltsi ruumides „Institut Français de St.-Petersbourg" pidulik awamine.

Uus asutus tahab Prantsuse õpetlastele, kes Wenemaad ligemalt tundma õppida soowiwad, kesktohaks olla. Siin saab Wenemaa kohta mitmesuguseid teaduslikka ettelugemisi peetud. Instituudi juures awatakse ka iseäraline teadete-büroo, kus Wene õppiw noorsugu Prantsuse kõrgemate õpeasutuste kohta mitmesuguseid teateid ja juhatusi wõib saada.

Büroo algab oma tegewust 1. nowembril, kuna ettelugemised weel waremini peale algawad.

Instituudi jaoks on Gorochowaja uul. nr. 13. ruumid üüritud. Siin asub ka Wene-Prantsuse raamatukogu ja ettelugemiste saal.

Instituudi pidulikust awamisest wõtawad osa mitmed Prantsuse tähtsamad professorid ja õpetlased, nõndasama ka kohalikkude kõrgemate õpeasutuste esitajad.

Peterburi kohtukoja ringkonna adwokatide üleüldine koosolek

peeti 16. oktobril Peterburis ära, et uut nõukogu walida. Teatawasti lükkas kohtupalat 2. mai walimised, wannutatud adwokadi Aleksejewi kaebtuse peale, ümber, mispärast uus walimine ette pidi wõetama. Koosolekust wõtsiwad 629 adwokati osa. Paljud adwokadid oliwad kaugematest kohtadest koosolekule ilmunud: Riiast 80, Tallinnast 13 jne.

Nõukogu esimeheks waliti wannutatud adwokat D. W. Stasjow, tema abiks — M. W. Berenstamm. Nõukogusse waliti kõik need tagasi, kelle walimine, Aleksejewi kaebtuse peale tühjaks tunnistati, nimelt: W. D. Kusmin-Karawajew, A. A. Demjanow, A. A. Leontjew, N. K. Shnitnikow, N. P. Karabtshewski, K. W. Rehfwedski, J. B. Gurewitsh, W. W. Blagoweshtshenski, M. W. Kaplan, P. N. Perewerjew, würst G. D. Sidamon-Eristow ja G. F. Junker.

Kaartmängude wastu wõitlemise seltsi töölisis keskel

tahetakse Peterburis elule kutsuda. Paljud Peterburi töölised on arusaamisele jõudnud, kui wäga raskesse seisukorda mitmesugused raha peale mängud, nagu kaarti- ja biljardimäng töölisi wiiwad, sellepärast tahetakse selle halwa nähtuse wastu seltsi kaudu wõidelda.

Seltsi asutajad liikmed tahawad linnapealikut paluda, et niisugustes linnajagudes asuwates joogi- ja theemajades, kus palju töölisi elutseb, biljardi- ja kaartimäng ära saaks keelatud. Ka mõeldakse tähendatud aiartmängude kohta ettelugemisi pidada jne.

Wargus raudteel.

11. oktobril saadeti Balti raudteed mööda Peterburist Tallinnasse kast, milles 120 arshinat plüüshi oli. Kui kast Tallinnas lahti wõeti, leiti sealt ainult närused põranda riided plüüshi asemel. Kast oli kenasti kinni, nõnda et wäljaspoolt midagi kahtlust ei awaldanud; ka oli raskus karwapealne. Kahju on 1000 rbl. Wargaid pole kätte saadud.

Teadusliku kinematografi awamine,

mis rahwaülikoolide-seltsi poolt asutatud, oli pühapäewal, 16. oktobril, Tenishewi kooli ruumides. Uues kinematografis saab mitmesuguseid teaduslikka ettelugemisi peetud ja selle kõrwal seletustekohaseid piltisi näidatud.

Naisterahwaste õiguste laienemine.

Möödaläinud laupäewal peeti Wene naisterahwaste wastastikuse heategewa seltsi ruumides naisterahwaste-õigusteadlaste seltsi liikmete koosolekut, millest ka mitmed riigiwolikogu liikmed ja kohalikkude kõrgemate õpeasutuste professorid osa wõtsiwad. Koosolekul peeti selle üle aru, kuidas naisterahwastel, kes õigusteadlise hariduse saanud, wõimalik oleks oma teadmisi elusse wiia. Kõik kõnelejad, nende hulgas riigiwolinikud Teslenko, Shingarew, Tshernitski, Dmitrjukow, Adshemow, Djubinski ja professorid Foinitski, Grebeskul Tshubinski jne. oliwad selle poolt, et õigusteaduses kutselise hariduse saanud naisterahwastele luba antaks adwokadi ametit pidada. Et seda wõimalikuks teha, siis kawatsetakse seaduseandliste kogusse sellekohane seaduse-eelnõu sisse anda.

Ametimuudatused Peterburi õpekonnawalitsuses.

Kohalikus õpekonnawalitsuses on ligemal ajal suuremaid ametimuudatusi oodata. Õpekonna kuratori krahw Mussin-Pushkini lahkumine olla juba lõpulikult ära otsustatud. Lahkumine saada käesolewa aasta lõpul sündima.

Krahw Mussin-Pushkin nimetatawat haridusministeeriumi nõukogu liikmeks, lahkunud professor Platonowi asemele.

Ametist lahkuda ka kuratori abi A. A. Ostroumow, keda Wilna õpekonna kuratoriks nimetatawat, mis ligemate päewade sees sündida. Ostroumowi järeltulijaks on kohaliku kolmanda realkooli direktor A. F. von Höftmann kutsutud, kes kutse ka wastu wõtnud. Kes Mussin-Pushkini järeltulijaks saab, on weel teadmata.

Telefoniwõrgu laienemine Peterburis.

Wiimasel ajal on telefoniwõrk Peterburis wäga suuresti laienenud. Septembrikuus üksi anti telefoni sissesadmise kohta 1247 soowiawaldust ära; nendest täideti 1234. Kõige rohkem seati uusi telefonisi Peterburi poolel, Kamennoostr. prospektil sisse. Sinna toodi ka paljude endiste abonentide poolt telefonisi teistest linnajagudest üle, mis jälle peale näitab et elanikud suurel hulgal Peterburi poolele koliwad.

Peterburi telefoni keskjaam ehitati omal ajal 40.000 abonendi jaoks. See arw on juba nüüd 35.365, sellepärast wõeti keskjaamas alles hiljuti korraldus käsile, mis wõimalikuks teeb 70.000 telefoni apparati sisse seadida.

On mõeldud ka niisuguse telefoni-ühenduse peale, mis wõimalikuks teeks rääkijal enesel, teatawa automatilise ühenduse abil, oma telefoni soowitawa numbriga ühendada. Et aga Peterburi telefoni-tarwitajate hulgas palju neid on, kes kirja ei tunne, siis on see mõte esialgul kõrwale heidetud, sest et kirjaoskamatad kunstliku automatilise ühendusega kuidagi walmis ei saa.

Peterburi telefon on wäga suure kasuga töötanud. Möödalänud aasta sissetulek oli 1.829.000 rbl., wäljaminek — 810.000 rbl., nii et puhast kasu 1.019.000 rbl. saadi. Iga üksiku telefoni apparadi peale tuleb 35 rbl. 89 kop. puhast kasu, mis terwelt 76% telefonimaksust wälja teeb. Käesolewal aastal oodetakse weel suuremat puhast kasu, mis 1.800.000 rublani tõusta wõib.

Telefoni keskjaamas töötawad päewal 567 naisterahwast, öösel aga 68.

Eesti seltside teated.

P. E. Naisühisus. Igal neljapäewa õhtul seltsi ruumides — Садовая 109, кв. 7 — ja igal teisipäewal proua E. Sepp'a korteris — Широкая ул. 23, кв. 2 — näitemüügi töödõhtud.

P. E. Noorsoo-selts juhatuse koosolekut peetakse igal kesknädalal ja laupäewal (kell 9 õhtul), 19. oktobrist algades, seltsi uues korteris — Столярный пер. 13.

Näitemüügi töödõhtud on igal teisipäewal k. 8 pr. Rüdelt juures, Консисторская 7, кв. 27.

Wenemaa wiljaikaldusest.

Nagu Wene lehed teatawad, on mitmes Wolga äärses kubermangus ja Lääne-Siberis niihästi talwe- kui suwiwili täiesti ikaldanud, nii et näljahädas lähemas tulewikus karta on. Mitmel pool olla talupojad oma loomad ära müünud ja müüa neid õige odawa hinnaga. Wili olla praegu otsas ja wali talw seisab ees; sellel põhjusel on kubermangu-walitsustele käsk antud wiljaikalduste paikadest teateid korjata ja awalikkude tööde tegemist korraldada, et hädakorral talupoegadele teenistust muretseda. See wiljaikaldus pole Wenemaal uudis, ta on juba ammu tuntud ja kordub peaaegu järjekindlalt. Ta põhjused on kliimapaistwad, nad seisawad peaasjalikult kontinental-kliimas, semstwode isetegewuse kitsendamises, rahwa waesuses ja harimatuses ning talupoegade elu korraldamise puuduses. Arwamine, nagu oleks mustamulla kubermangude maapind täiesti ära kurnatud, ei ole mitte õige. Maapind on nõnda rammus, et saak õige rikas wõib olla, saaks aga maa nii palju niiskust, kui seda taimedele tarwis läheb. Paljudes paikades on maapind teatud sügawuseni niiske ja sealt peale algab põllupõhi, mis nii kuiw on, et see kaewates otse tolmab. Niisugustes paikades ikaldab alati wili, kui tarwilisel ajal wihma ei tule. Aga wihmasajud on neis kubermangudes, kus kontinental-kliima walitseb, õige haruldased. Kewade tuleb äkitselt, lumi sulab wäga kiirelt ja wesi tõttab suure kiirusega kõrgematest paikadest orgudesse, nii et tal aega pole maapinna sisse tungida ja seda sügawamalt niiskemaks teha. Nii pea kui maapind wähegi mureneb ja hobust kannab, tuleb põlluwili külwata ja maha teha, et wiljaiwa tarwilise niiskuse mõjul kaswama wõiks hakata. Oras kaswab esialgul jõudsaste, aga päikese mõjul, mis kord-korral palawamine paistma hakkab, maa seest niiskuse wälja tõmbab, maa ära kuiwatab, mis ta pragulisest lööb, hakkab ta kiratsema. Kui sel ajal, see on maikuul, mitte nõnda palju wihma ei tule, kui wilja kaswamiseks ja walmimiseks tarwis läheb, siis on wiljaikaldus käes. Wiljapead kuiwawad loomise järele ära ja on walged nagu suletuvid. Wõi et saa niiskuse puudusel wiljatera walmida, nii et wili tuleb heinaks niita. Suuremalt ajalt kuiwab wili ära, ainult üksikud, tugewad taimed seisawad üksteisest nõnda kaugel, et selle kohta Wene wanasõna kaunis hästi passib: hakjuig haljalust, wiljaera wiljaterast, seisawad üksteisest nõnda kaugel, et kui ühe juurest hüüad, siis teal teise juurde ei kosta.

Maa niiskuse suurendamiseks on põlluteadlaste ja haritud põllupidajate poolt abinõusid otsitud ja mõned leitud, mis wiljaikaldust kauniste wähendada aitawad. Need abinõud on: mustalkeja pidamine, lume kogumine talwel wiljapõldudele ja talwa külwamine kewadel, et wesi paremine maa sisse tungiks. Mustalkeja otstarbe on see, et umbrohi maa jõudu ja põllupinna niiskust oma tarbeks ei wõiks tarwitada ning niiskus maa seest ära kuiwata ei saaks. Selleks küntakse taliwilja alla tulew maa kewadel ära ja nii tea, kui umbrohi oma pead näitab ja maa kõwaks püüab jääda, korratakse kündmist uueste, kuni talwewilja mahategemiseni. Lumekogumist toimetatakse järgmisel wiisil: juba kewadel arialse selle maa sisse, kuhu talwewili tuleb, üksikud üksteisest eemale jäetawad wead ja nendesse tongu-beste külwa otse kak wiisi, päewaroosi wõi taolijani seemned. Ülestõusnud ja walminud wiljawarte read jäetakse talweks seisma, kuna niisuguste ridade wahele talwewili külwatakse. Maisi wõi päewarooſi warred kogawad talwel lund endi ümber, nii et kewadel lume sulamise ajal wedhulk põloudel selle läbi suureneb ja maapinna niiskemaks teeb kui harilikult. Peale selle küntakse talwel lund. Lumeree taolise riistaga, millele hobused ette rakendatakse, aetakse wiljapõldudel olewasse lumesse sügawad waod sisse, ja kui need lund täis on tuisanud, siis korratakse seda weel mitu ja mitu korda. Ka pandakse hagudest tehtud wärawad wiljapõldudele, mis lume kogumist ülendawad jne. Tahma külwatakse kewadel lume sulamise algul tükaldi wiljapõldudele, mis rutta lume ära „sööb", nii et lumesulamise ajal wesi hästi maa sisse wõiks imbuda. Tegelikud katsed on näitanud, et wiljaikalduste aastatel, kui talupojad tiinu pealt harilikult 10—15 puuda wilja saiwad, niisuguste põldude tiinu pealt, kus weerohkendamise abinõusid oli tarwitatud, 75—80 puuda wilja saadi.

Mine aga seda talupoegadele kõnelema, siis muigatakse selle üle ja lausutakse wiimaks: „Kui Jumal ei taha wihma anda, siis on sinu abinõude tarwitamine kõik tühi töö jne."

Ei ole ime, sest pärast pärisorjuse langemist ei tehtud ülemalt poolt talupoegade elu edenemiseks peaaegu mitte midagi. Semstwode kätte anti rahwahariduse tõstmine, ja wiimased püüdsiwad nii palju korda saata, kui nende tegewusepõllu piirid lubasiwad, selle peale waatamata, et ülewõim nendes asutustes mõisnikkude käes oli ja on. Semstwode tegewuses ei põrganud mõisnikkude ja talupoegade kasud ennemalt wastamisi ja sellepärast oliwad semstwod õige elulised, nii et walitsus nende tegewuse peale wiltu hakkas waatama ja 1890. aastal suurel mõõdul semstwode seadust kärpis ja nende tegewust kitsendas. Semstwode tegewus tõi talupoegadele oma jagu kasu, aga ta ei suutnud rahwa hulgast wiletsust wälja tõrjuda ja ta majanduslikk järge tõsta, selleks oli põhjalikka agrar-reformisid tarwis. Ein oli edasi läinud ja nõudis uuendust, aga uuendust ei antud. Talupoegade hingemaa, mis pärisorjuse langemise järele talupoegadele anti, ei olnud suur, kuus kuni kümme tiinu, mõnes kohas weel wähem. Rahwaarwu kaswamisel jagati perekondade wahel see maa oma korda ära, nii et iga uue juurtetõusnud hinge peale 2—3 tiinu maad tuli, mõnel pool teiseski wähem. Kõigest kultuurist eemal hoitud, kaswas rahwas pimeduses ja waesuses põlwe-põlwe järele üles ja lootis Kõigekõrgema armu ja helduse peale, mida talle oli õpetatud.

Sel põhjusel kaotas rahwas oma energia, iseenese jõu sisse uskumise, hariduse poole püüdmise ja jäi loiuks kõigi õnnetuste wastu. Ta ei suutnud teisiti teha, tal puudus haridus, elust arusaamine ja usk, et inimene ise oma jõust midagi korda wõib saata. Oiis alkoholist omale trööstiti, mida ta rohkeste pakuti. Kui wiljaikaldus, kolera wõi mõni muu häda tekkis, siis arwati, et see Jumala poolt tuleb ja oldi nende wastu waenulised, kes asja põhjust selgitada püüdsiwad.

Rahwas ootas ja ootas, et maad juurde saada ja et selle läbi näljast peaseda. Tal oli kindel usk, et suurema maatüki pealt wiljaikalduste aastatel nõnda palju wilja wõib koguda, et mitte puudust tunda. Aga et seda ei antud, siis astusiwad talupojad wabaduseliikumise ajal wälja, et seda oma wõliga omandada. Talupoegade wäljaastumine paistis walitsusele kohutaw olema. Ta tahtis ühetaolist näljast talupoegade hulka jagada ja tegewaid talupoegi kaswatama hakata. Selle tarbeks kaotati kogukondades ühiliide wastutus iga üksiku kogukonna liikme eest ära, anti üksikutele talupoegadele luba oma maad kogukonna maast wälja mõõta ja selle järel oma krundi peale asuda. Põllupangaleanti suured wolitused kätte, mõisnikkude maid ära osta, krunti ajada ja talupoegadele ära müüa. Seati kubermangudes maakorralduse komisjonid sisse, hakati agaraste tööd ja arwati, et kõik see agrar-reform kiireste ja ilma mingisuguse raskuseta läbi wiidakse, ja talupoegade elu märkija parandab, nii et wiljaikaldused kowad. See oli nägelikult, aga tegelikult tulewad paljud warjulisid nähtawale, mida ette näha ei suudetud.

Põllupank ostis kõrgete hindadega mõisnikkude maid, jagas nad kruntidesse ja lootis, et talupojad nad tõhe ära ostawad. Aga paljudes kohtades ei sündinud see mitte nõnda. Talupojad arwasiwad järele ja nägiwad ära, et nad ilma tingimata sisse kukuwad, kui nad panga käest maad ostawad, sest et maa nii palju tulu ei too, et ise elada saad ja panga protsendid ära maksta wõid. Paljudes kohtades mustamulla kubermangudes on olud niisugused, et raske on kruntide peale asuda. Wesi on sügawal ta kõlbmata, nii et mitme wersta pealt wett pead wedama kuna need, kelle päralt wesi on, seda sulle ei anna. Mitmed krundid on täieste kõlbmatad ja wiimata maamõõtjad mõõtsiwad neid nõnda, et teed ei jätnud wäljakäimiseks jne. Mõnes kohas rentisiwad talupojad endi läheduses olewate mõisnikkude käest maid. Nüüd ostis pank need maad ära ja pakkus neid talupoegadele müüa. Kõrgete hindade pärast ei oskunud talupojad neid maid. Pank ei pannud selle peale suurt rõhku ja müüs maa sisserändawatele mordwalastele ja wäikewenelastele ära. Selle tagajärjel jäiwad ümberkaudsed elawad talupojad wäljapeasemata olekusse, sest hingemaad oli nõnda wähe, et ta sealt elada ei saanud. Paljud müüsiwad jäukamatele naabritele oma hingemaad ära ja läksiwad sinna poole, kuhu silm ulatab. Nii leidub Saratowi kubermangus palju külasid, kus pooled majahütid tühjad seisawad ja dudset tundmust äratawad. Kes aga omale põllupanga käest on maad ostnud, need kurdawad oma wäljapeasemata seisukorra üle. Pank ei tunne mingisugust kaastundmust nende wastu. Kui talupoeg ei jõua õigel ajal protsenta ära maksta, pannakse ta kraam pitsari alla ja aetakse ta kohast wälja. Kui sügisel pole protsendid õigel ajal makstud, siis ei lase pank wilja wäljalt koju wedada ja ära peksta. Nii läheb wili sagedaste wäljal rikki ja talupojal pole wõimalik kuskilt raha saada, et oma wõlgasid maksta. Kõigi nende puuduste ja muude põhjuste pärast on praegu põllupangal mitu miljoni tiinu maad müümata, mis pangale kahju teewad, sest et sealt nii palju tulu ei saada, kui palju nad ise kulu nõuawad. Nii on Wenemaa maakorraldamist täis, aga ta töö tagajärjed pole kuigi hiilgawad. Mõnes mustamulla kubermangus oli mul wõimalik kruntide peale asujaid waadelda ja nende elu ei pakkunud mingisugust rõõmustawat pilti. Mõned asujad oliwad endile maa sisse kelbritaolised onnid kaewanud ja neile mullast katused peale ehitanud. Mahakülwatud wilja oli wähe ja poole sellest oli päikene ära kõrwetanud. Majakeste ees seisis mõnel wanker weewaadiga, lehm oli mõnel waia külge seotud, kes üksikuid rohukõrsi näris. Lahjad hobused oliwad steppis kamisas. Sahk ja äke ning mõned muud kolud-kolud oliwad onnide läheduses näha ja see oli kõik. Üksikute kaupmeeste ja muude jõukamate isikute krundid on palju suuremad, sest nad on mitu krunti kokku ostnud, kuna majad peale ehitanud; need ongi niisugused tugewad talupojad, kelle Stolõpin igalepoole asutada püüdis ja kelle kätte tulewikus suurem osa maad wiitiste langeb. Aga enne, kui neist kindel suurtalupoja seisus tekkib, hääbuwad inimesed ja tuhanded waesed talupojad, kellel nende reformide peale waatamata, wiljaikalduse, nälja ja [illegible] kätte ära. Nii kaua, kui praegune kord walitseb, ei suuda ametlikkude seatud agronoomid, ei nõuandjad, ega muud abinõud wiljaikaldust eemale hoida, sest talupojad on waranduslikult liig waesed ja waimliselt liig ajast maha jäänud. Alles siis kaowad wiljaikaldused Wenemaalt ära, kui põllumehed ise nõnda kaugele on edenenud, et nad mõisnikute abinõudega wõidelda suudawad. Millal see aeg tuleb, on teadmata.

Pärnu Eesti teatri ja kontserdimaja „Endla" awamine 22.—24. okt.

Nadala pärast awatakse Pärnus pidulikult uue Eesti teatri „Endla" ruumid. See on üks suuremaist ja kaunimaist ehitusist, mis meie rahwas wiimaste aastate jooksul oma jõuu ja oma seltskondlise elu tarwiduste täitmiseks loonud. Juba see asjaolu on sellepärast, et „Endla" awamise-pidule meie seltskondlise elu tegelased igalt poolt kokku tulemas, tähtis tähendusega. Pärnu Eesti seltskondlisele elule on see ka ju oma ilmaga tähtis, kui teatri ja seltsideni edasi on jõutud. Niisugused wäikesed pidud suudawad ehk rohkemgi inimesi ajawõite wahel kõnelda, kui suured ja rahwarikkad kokkutulud, kus üksikud isik rahwa hulgas täiesti ära kaowad ja selle tagajärjel peaaegu wõimata on lähemalt üksteisega tuttawaks saada ja wastastikku mõtteid wahetada. Tarwis oleks seda aga hädasti. Meie seltskondliste asutuste juhid puutuwad wäga harwa üksteisega kokku, neil ei ole üksteisest sagedaste ligemiselt wiidatud ja eksikud arwamised. Mõni tundi koosolemist ja mõtete wahetamist wõiks palju ära teha kasutada.

Just need seatsiwad jagedamine looskäimine, kelle laadel meie rahwa poliitiliste tarwiduste kaudne seisab. Selles asjas oleme kaugele mitte ainult oma lõunemaist wõistlejatest, Balti Saksa ringkondadest, waid Siberi elawad koloniaadkaswatajad rahwad nende meist sellepoolest ees olewat, sest nende wanemad ja haritlased tõttawad õige sagedaste kokku ja arutawad üks oma wahel küsimusi, mis kogu rahwast puudutawad. Tuleb wa ka seda meilde, kus meie meeste kõigest ehitatud Lunimaa kes juhtides, et ringwool kogu inimesete saiwad kuidas käsusid wõtta. Ja meie?

Kui weel sellele lisaks: paljud lõbusi raami Pärnu sõdusta ümber seame ja seda meeles peame, et see sülgekaunist ja Pärnu seltskondliste ettewõtete peale mõjub, kui suur kogu meie rahwa õiglawad üldmeid pidupäewadeks Pärnu lähewad. Ja tahame küll loota, et „Endla" uus saal laialt kokku-tulnud teatrid 22.—24. okt. enesesse kogub.

Wälismaalt.

Prantsuse ägendatud sotsialistid [illegible] erakorralise kongressil kokku, kus partei põhikiri läbi waatamise alla woetakse. See mõte on peaasjalikult äärmiselt partei liikmete poolt wälja tulnud, kelle juht Jules Guesde on. Gustave Herve, kes ennast kohta ütleb, et ta ühendatud sotsialistide partei liige on, kui wiimane seda wäärt ei ole, — nõuab, et partei tühistamine, mis ainult praegune põhjuslikum wõitlus Jaures'i ja tema meeste „ikka ülemaailmsete rahumeeste" kaest ära wõetaks ja neile antaks, kes sotsialismuse mõtte tõsised kandjad on. Herve tuletab meelde, et ülemaailmse ainuke siin ajal ja lähenemine „Üleilmse töökonföderatsioniga" partei programmi põhjendamised on, mispärast partei uus põhikiri ka selle programmi kohaselt kokku tuleb seada.

Inglise riigimehe kõne ilmarahu üle.

Inglise lord-suurkantsler, lord Loreburn, on Sheffieldis ühe pidustuse puhul kõne pidanud, mis ka wäljaspool Inglismaa rajusid tähel panekut äratab.

Kõige pealt waidleb lord Loreburn nende wastu, kes tõendawad, et Inglismaa seltles suidlane on, kui wiimasel ajal rahwusewahelist rahu rikkuma on hakatud. See olla eksiarwamine. Leiduda inimesi, kes wäga kumeda prilli läbi tulewikku waatlewad ja kardawad, et Inglismaal juba lähemal ajal kellegi suurriigiga kokkupõrkamine tuleb. Kõnelija ei jaga seda kartust mitte ja nimelt järgmistel põhjustel. Ilmaraawaid hakkab kaubanduslise läbikäimine ikka enam ühendama, nii et nad üksteisega mitmes asjas seotud on. Selle tagajärg on see, et nüüdsel ajal enam mitte ainult sõdiw riik kahju ei kannata, waid ka teised, kellel sõjaga otsekohe tegemist ei ole. Ainult wäheedenenud riigid wõiwad nüüd weel isekestes wõidelda, ilma et see kaugemale mõjuks; suured haritud riigid on aga üksteisest tööstuslikult ja kaubanduslikult nii lähedas ühenduses, et nad kõik üheskoos kannatama on sunnitud ja pikas ning tagajärjeta wõitluses kas wõi oma olemasolemise peawad kaalu peale panema. Ja see ongi peapõhjus, mis tulewiku rahu wõite sisse tüll kluda wõib.

Inglise parlamendi awamine.

11. oktobril algas Inglise parlamendi sügisene istumiste järk. Arutamise alla tuleb kõige pealt töölistele kindlustuse seadus, mis Lloyd-George arwates Inglismaale selle ühe aasta jooksul annab, mille kallal Saksamaal juba weerand aastasada on waewa nähtud. Selle seaduseprojekti asjus peab wastaerind walitsust tahes ehk tahtmata toetama. Selle järele tuleb Iiri homerule päewakorrale, mille wastu wastaerind juba ammu oma jõudusid kogunud ja organiseerinud on. Mõnu seas tulewas aastal weel seaduseprojektid wälja woaliste, naisterahwaste walimisõiguse, Kontoni deklaratsioni j. m. kohta läbiwaatamise alla.

Wene-Ameerika kaubalepingu murdmine.

Nagu „Retsibile" telegraafteritaja, teataw Ühisriikides sellest kindlustööd, et Wenemaaga kaubaleping murtakse. Niisuguse asja läbi näitud on see, et Ameerika juutide passisid Wenemaal wõetakse tunnistada ei taha.

[illegible] kiriklaste karskuse ühendustest algatajate olla Ameerika kodanlikude rahwusline komitee.

[illegible]

Hagerist. Mõis müüdud. Hiljuti müüs Tallinna hr. Sasmann oma Kerna mõisa, mida ta aasta 5 eest von Kotzebue käest umb 8 sajatuhande rubla eest ostis, tellegile mõisaomanikule Schmidtile (kes kaulu järgi Pärnu kapitalisti Schmidti poeg olla) 170—180 tuhande rubla eest kogu mõisa inwentariga ära.

-25- Raewerest. Koolielust. Linnakoolis puudawad juba teist aastat Eesti keele õpetamid, sest et kedagi pole, kes tunnistajale palka maksaks. Nüüd on koolitalitus linnanõuniku poole palwega pöörnud, et ilm Eesti keele õpetaja palga oma kanda wõtaks. Wiististe ei jära meie linnawalitsus seda palwet mitte tähele panemata. Pedagogilisel nõupidamisel on Eesti keele õpetajaks Haridusseltsi koolijuhataja hr Seljamaa. Gymnaasiumis on praegu ligi 200 õpilast; tütarlaste koolis kasutatud 16. Linna algkooli pole wakand hr. Tubiniti ei kinnitanud kodalli rahwakooli inspektor ametisse, waid soowitas selle asemel kedagi wenelast, kes kohaleasumise palwega tema poole oli pööranud.

A-s. Tartust. Jäänetus lodjadega. 12. oktobril enne lõunat purjetasiwad peri tuuli mööda Emajõge Peipsi poolt kaks suuri wankotja linna poole. Esimesel oli 60 süldа kasepuid peal, teisel 50 sülda. Karlowa kaasasaagimise wabriku kohta jõudes jooksis suurem lod mähese wee pärast jõe nõõjast kiaajani teadmata suure kiwi otsa ja jäi rasteste wiga. Et wähem lodi ka suuremale tema tagant järele tuli, siis jäi ka tema kaimale kinni. Sest suurem lodi keeras ennast kinni jäänud tõt lõge ja wani sekameedi wähemale tee ees kinni. Esite katsusiwad lodjade omanikud neid oma jõul weel otsast lahti kiskuda, kuid see ei õnnestunud. Sest tõttis Heinrich Kaldani haawale appi. See töötas terwe päewa ja öö läbi tal hom ikka alles kokku ka ei leidnud. Mõlemad lodjad on sedawiisi paigale jäänud, et sees olewad paad raske tõsteda ja wahtide lotsilisega linna tooda. Kuid, kuna lodjad kinni jäiwad, siis ei olnud need tuule tõmmamine ja ei olla nad praegu taga kaitseta ülewal. Ehk küll möödaläinud kewadel jõe põhi läbi wondati.

— Woorimeeste arw Tartus on praegu punkt 560.

— Jäädawa damata. Cand. Margens ja prof. Uakseinu poolt asutatud kõrgemad kaubandusliked kursused jääwad tänawu waisse wastuwõtjate arwu pärast awamata.

— Kolmas kinematograf. Siin awatakse nowembrikuu algul jälle uus ja sellega kolmas kinematografiteater wankrelli päranud teatri „Moderne" ruumides. Peremeesteks on suur seltskond kohalikke kaupmehi, kes oma wahel ühisuse on asutanud. Uudiseks on see, et teater terwe päewa awatud on.

Velo. Järist. Kurna walla Sausti kogukonna kooliõpetaja walimine oli 11. oktobril. Kohasoowijaid oli wolikogu ette wiis meest ilmunud. Wolikogu määras palga 150 rubla peale kindlalt. Kandidaadid küll, peale ühe, kellel kooliõpetaja õigust ei olnud, ei lubanud kohta alla 180 rbl. wastu wõtta. Selle peale kõrgendas wolikogu palka 160 rublani. Mõned wolimehed püüdsiwad kandidaatide seigeks teha, et 160 rbl. palgast kooliõpetajal küll on, sest et mõisapoolt oma poolt ka mõne punda leiwakahu annab, kui aga kooliõpetaja seda pidama läheb, aga maksmise näle olla mõisa wastu jne.; kuid need walitud soowid ei meeldinud noortele kooliõpetajatele. Üks kooliõpetaja õigustatud kandidat lubas kohta 150 rbl. aastapalgaga wastu wõtta ja wallaisad oleksiwad sarnase kasuliku kaubaga ka kohe nõus olnud, kui mitte rahwakoolide inspektor ette ei oleks kirjutanud täieõigulist kandidaati walida. Wallaisad, ära nähes, et kooliõpetajad, keda walida wõimalus oli, oma otsuse juurde kindlaks jäiwad, kergitas palka weel 10 rubla wõrra. Et aga kandidaadid weel sellega nõus ei olnud, otsustas wolikogu walimised ära lõpetada. Kooliõpetajad lahkusiwad koosolekult. Wolikogu, ära kaaludes, et uued walimised jälle tülitawad ja kandidaatidel seesama wõimalus kokku leppida on, kergitas palka 180 rbl. peale, kuhu kooliõpetajad tagasi ja walis Sausti walla kooliõpetajaks Kolga walla liikme Robert Klementi. Loota on, et hr. Klement Sausti wärket õhku kaasa toob ja koolimaja alalistest palwerändajatest wabastab.

— Wangi põgenemine. Kurna walla wangimajast jooksis 8. oktobri hommikul kella ½7 ajal wang, Rapla walla naisterahwas Marie Pikkof, ära. Wallawanem, kes wangid 7. oktobril wastu wõttis, jättis kolm wangi wahimehe naise walwuse alla; wiimane on naiswangiga õuemalt ümber käinud ja selle paha aimamata wäljasolewasse wäljakäigukohta ilma ülewaatajata laskinud, kust ta wang ära läks. Pats udu, mis sellel hommikul oli, tegi põgenemise kergeks.

-e. Märjamaalt. Tulekahju. 12. oktobril põles Märjamaa wallas T. taluelumaja ühes rehe ja kõige seesolewa suwi wilja ning majakraamiga maani maha. Tuli on katkisest korstnast lahti peasenud. Maja oli mõisa oma ja selle kahju kinnitusseltsi läbi kaetud, kuna kohapidaja warandus kinnitamata oli ja sellega tema kahju kaunis suur on.

E. K. Tartust. Waba ülikooli teise kliiniku ehitamisega on Tööstuse uulitsal juba algust tehtud. Ehitatawa hoone ühes otsas on juba wundament paigal, kuna teises otsas praegused keemialaboratoriumi ja anatomiku wanad hooned uue ehituse eest maha lõhutud saawad. Uue kliiniku terwe sisseseade tuleb 150 000 rubla maksma, kuna kõik kliinikud ja muud uued ehitused wabaülikooli tarwis kokku poolt miljoni armatakse maksma tulewat. Hoonet ümberringi ühendatakse katusealuse koridoriga. Elektrijaam seatakse sisse ja pliidad tulewad gaasi küttega.

— Esperanto kursused, mida wiie nädala jooksul „Karskuse Sõbra" ruumides hr. Rosenbergi juhatusel peeti, lõpetasiwad 32 isikut.

Kursuste lõpul ajas hr. R. oma õpilastega Esperanto keeles kaunis ladusaste juttu.

— „Karskuse Sõbra" hariduslikud õhtukursused on 1. nowembri peale edasi lükatud. Seniks peetakse wiimati ühisuste peakoosolekud ära, kus siis kursuste peale rahalubamised arutusele tulewad.

Soomest.

Wene mõju kaswamas.

Kuokala kihelkonnas ehitatakse praegu uut õigeusu kirikut. Tähendatud kihelkonnas oli juba enne seda 5 õigeusu kirikut. Kannelijärwis awatakse nende päewade sees uus Wene algkool; ka Parkkalas olla „N. Zeit." teatel Wene algkool asumas. Üleüldse on Wene koolide arw wiimasel ajal Soomes märksalt kaswanud.

Tühi puusärk.

Mõni aeg tagasi toodi Ameerikast Tammerforssi üks metallist puusärk, kus sees kellegi Ameerikas ära surnud soomlase surnukeha pidi olema. Tammerforssi waimulikud jäiwad seda seletust uskuma ja matsiwad puusärgi lahtiwõtmata maha. Peale matuseid hakkasiwad aga jutud liikuma, et surnud soomlase elu kohtes suurematest Soome elukindlustuseseltsides kinnitatud olnud. Nüü seas teadsiwad mitmed kohalikud elanikud Ameerikast saadud kirjade järele tõendada, et surnud meest peale matuseid elusalt olla nähtud. Asi on uurimise alla wõetud.

Salajane sõjariistade sissewedu.

Nagu Soome ametiwõimudele teada on antud, olla wäljamaalt üks laew sõjariistade koormaga Soome skääridesse sõitnud. Nüüd on tolliristleja „Aurale" ülesandeks tehtud tähendatud laewa kinni püüda.

Shandarmi wangiwõtmise pärast.

1905. aastal üleüldise streigi ajal wõttis Wasa kubermangus salk talupoegasid shandarmi Sardi kinni. Kui shandarm ära põgeneda tahtis, andsiwad neli meest põgeneja peale tuld, kusjuures aga ükski paul märki ei läinud.

Hiljuti oli tähendatud asi Wasa hoowikohtus ees, kus 7 meest üheks kuuks ja 4 meest, laskmise pärast, kaheks kuuks wangi mõisteti.

Walitsuse hooletus.

Et praegustel senatoritel aeg Peterburi sõitudeks ja kindralkuberneri järelpärimiste peale wastuseteandmiseks ära kulub siis peab mõnigi tähtis asi tähelepanemata ja hooletusesse jääma.

28. aug. 1908. a. otsustati Perttula nõdrameelsete kaswatusepaik walitsuse hoole alla wõtta ja määrati selle laiendamiseks üle 200 tuhande marga. Tööd on „Post." teatel juba sel kewadel lõpule jõudnud. Koolitalitsus on juba mõni kuu tagasi senatile ette pannud, et kaswatusepaik tänawu sügisel käima pandaks ja õpetajad palgataks. Senat ei ole mitme kuu jooksul kõige selle peale sõnagi wastanud, seda hoopis tähele panemata jättes, et suur hulk nõdrameelseid asutusesse peasemist ootawad, mõned juba neli aastat.

Lätimaalt.

*Riiast. Leedu saagust apteeris. „Dsim. W." teatab, et Leedu rohuteadlased, kes kaua Wenemaal asuwad, ajakirjanduses küsimuse kõne alla wõtnud, kas neil mitte tarwis ei oleks kodumaale asuda, kus kõik apteegid muulaste käes olla. Mõtte teostamiseks tahtwat nad Leedu rohuteadlaste seltsi asutada, kes kapitali koguma peab, et kodumaa apteekid ära osta. Ka olla Leedu arstidest kodumaal suur puudus, kuna palju saguwendi, kes arstiteadust õppinud, wõõrsil laiali olla.

— Meremeeste büroo. Riia Meremeeste Wastast. Abiandm.-selts „Ankur" on Riias Oru uul. nr. 8 büroo awanud, kus laewameestele igal ajal kõiksugu juhatust ja nõu antakse, koytasid soowitatakse jne. Büroo juures on ka maksuta lugemisetuba.

*Dshuhlstest Kuramaalt. Seltside pigistamine. „Balt. Wehstn." teatab et sealsed walitsusekohad juba kauemat aega kohalikkude seltside tegewust takistawat. Nõnda näit. sunnitud ühe laulu seltsi lõbuseltsiks ümber muutuma. Kopalt põllumeesteselts saanud kubermangu seltsiasjade komisjonilt järelpärimise, mis põhjal ta Läti põllumeeste majanduseühisuse liikmeks astunud. Ka maakonnaülem tuletanud oma wõimu meelde. Mõne aja eest saatnud ta ringkirja ja teatanud, et muidu ühtegi pidu ei lubata, kui kubermangu ehitusmeistri poolt tunnistust ette näidata ei ole, et pidu ruumid (käesolewal juhtumisel seltsimaja) seks otstarbeks kõlbulikud ja kindlad on. Kubermangu arhitekt nõudis kubermangu ehitusekomisjoni poolt kinnitatud plaani. See saadeti. Siis tuliwad käsud tarwilisi parandusi ette wõtta. Et wõrdlemisi kaunis suurte kulude eest hoida, ei ole eestjetus senini weel ümberehitamisi käsile wõtnud. Nõnda ei ole ka praegu wõimalik ühtegi pidu toime panna. Sarnaste olude all ei kannata mitte üksi Dshuhlste, waid ka teised Dobleni maakonna seltsid.

*Riiast. Juuksellõikajad on 1. oktobrist töõhinda kõrgendanud. Töökodades on trükitud tabelid üles pandud, kus teatawate linnajagude järele hinnamäär ära on tähendatud.

Riia shandarmipolitsei tegewusest.

7. okt. wõeti Riias metallitööliste-ühisuse kassahoidja Wikse ühes ühisuse raha ja wäärtpaberitega kinni. Et kinniwõtmise põhjust selgitada, saatis ühisuse eestseisus esimehe Pinne 9. okt. shandarmiwalitsusesse asja järel kuulama, kuid esimees aga enam tagasi ei tulnud. 10. okt. wõeti ka ühisuse sekretär Kampe wangi. Kinniwõtmiste üle mingisugust protokolli ei tehtud. Läbiotsimiste juures tunnistajaid ei olnud.

10. okt. andis majaperemees, kus ühisus korteris asub, ühisuse eestseisusele teada, et öösel wasta 10. skp kolm priiriides isikut ühisuse büroosse ilmunud ja sealt kõik raamatud ja dokumendid ära wiinud. Kus raamatud praegu on, sellest ei ole ühisusele sõnagi lausutud.

Asjast anti telegrammi teel riigiwolikogu liikmele Dr. Predkalnise Peterburisse teada. Wiimane pööras siseministe asjade ministri poole.

Teated kaugemalt riigist.

Kiewi kaitsepolitsei tegewusest.

Wiimasel ajal antakse Kiewi kaitsepolitsei rewidentidele wäga mitmelt poolt kaebtusi, milles seletatakse, et kaitsepolitsei kinniwõtmised seadusewastaselt on talitanud. Sedasama ruch ka marinine awalikult.

Peale Stolõpini surma pandi Kiewis palgude rahulikkude elanikkude juures läbiotsimisi toime. Seda wõiks weel sellega seletada, et kaitsepolitseiniid sellel korral otse oma pea kaotasiwad. Aga waewalt sünnib see seletus kaitsepolitsei tegewuse kohta enne Kiewi pidustusi.

Huwitaw on Dr. K. lugu. K. elab ja töötab Kiewis juba mitu aastat. Ta on ühe tähtsa professori juures assistendiks. K. on nisugune arst, kes edasiwõitlejaks suuri toorust annab. Umbes kaks kuud enne Kiewi pidustusi sõitis K. Kiewist wälja Wolõni kubermangu ühe mõisniku juurde. Arsti perekond läks suwitama. Korteri järelwaatus usaldati teenija hooleks. Peale selle anti üürilisele M. Ujanowale juba ühes toas elada, sest et ta alati K. perekonnas töötas. Talle anti sellepärast luba seal elada, et selle läbi neiut weidi toetada, sest ta elas ju suures puuduses.

27. augustil tungisiwad politsei ja shandarmid sinna mõisasse, kus Dr. K. elas. Terwe maja otsiti läbi. Dr. K. wõeti kinni, wiidi maakonna linna ja pandi seal wangi. Talle ei pandud mingisugust süüdistust ette. Nii palju sai ta ühe ametniku käest kuulda, et ta Kiewi kaitsepolitsei käsu peale on kinni wõetud. Sellelsamal päewal wõeti ka Dr. K. wend, üliõpilane, tema ema ja õde kinni. K. korter piirati politseinikkude poolt ümber. Augusti lõpul pidi doktor Kiewisse sõitma, nagu seda abitarwitajatele teada oli antud. Igapäew käis ta korteris rohkeste inimesi teda taga otsimas. Kõik need inimesed, kes teda tuliwad taga küsima, wõeti kinni. Ainult siis lasti mõned lahti, kui nad oliwad enese isiku üle kindlad tunnistused muretsenud ja ühtlasi ka ära seletanud, miks nad K. poole läksiwad.

Dr. K. saatis Kuljabkole hulga palwekirju, telegrammisid, laskis teisa enese eest paluda, laskis Kuljabkole seletada, et ta mingis politika asjas kaasalane ei ole, aga see kõik ei aitanud midagi. Ta saeti maakonnalinna wanglest wangikambrisse edasi istuma. Kui ta nõnda kolm nädalat oli seal kinni istunud, lasti ta wabaks. Ühtlasi lasti siis ka wend wabaks ja korter wabastati politsei wahi alt.

Kiewis kuulis Dr. K., et Kuljabko talle süüks anda, nagu oleks ta sotsial-revolutsionäride jaoks salakorterit pidanud.

Augustikuu lesipaigas tuli õmbleja M. Ujanowa juurde, kes Dr. K. korteris elab, keegi noormees, nimega Bedjakow.

27. augustil wõeti M. Ujanow ühes Besjakowiga nuuskurite poolt kinni. Seal selgus, et Besjakow nuuskurite eest [illegible] sinna oli põgenenud, ja sellest järeldas Kuljabko, et sotsial-revolutsionäärid Dr. K. korteris koos käiwad.

Nüüd on aga selgeks tehtud, et Dr. K. revolutsionäärlaste ringkondadega mingit ühendust ei ole olnud.

Huwitaw on ka see, et isegi üks tähtjas [illegible] Dr. K. eest wälja astus, kuid Kuljabko jättis ka selle tähele panemata.

Just niisamasugused lugusid on ka teiste Kiewi elanikkudega ette tulnud.

Uus ajaleht.

Munk Iliodor hakata Tsaritsõnis uut ajalehte wälja andma. Trükimasinad olla juba 3000 rubla eest ostetud. Lehe nimeks pandawat „Kõne ja Wäit". Piiskop Hermogen soowitanud omalt poolt lehe nimeks „Tule ja Mõega", aga Iliodor ei olla seda nime sellepärast tarwitanud, et see hüüd revolutsionääride juures on tarwitusel olnud.

Leht hakata nii pea kohe ilmuma, kui oodataw luba Iliodori kätte jõuab.

Leedulaste kulturapüüetest.

Wiimasel ajal on ka leedulased suure hooga haridusetööst kinni hakanud. Neile on Ameerikasse wäljarändanud suguwennad hoolega abiks. Paljud, kes waranduslikult jõukamate järjele saanud, ohwerdawad oma jõudu ja raha ettewõtete peale, mis kodumaalastel üle jõu käiksiwad. Nõnda on hiljuti ajalehe „Lietuwa" wäljaandja Olschewski Chikagos Leedu üleüldise teaduseraamatu (entsiklopedia) wäljaandmiseks 25 tuhat rubla annetanud ja lubanud tarwilisel korral weel rohkem anda.

Kaastöölisteks selle suure ettewõtte juurde on umbes 35 tähtsamat Leedu kirjanikku ja teadusemeest kutsutud. Nende seast olgu nimetada: Dr. Bassanowitsh — Leedu rahwaluule ja muinasteadus; keeleteadlane Buga — Leedu, Läti ja Wana-Preisi keel; Birschiskas — Leedu kirjandus; Waldemar — Leedu ajalugu ja kirjanduse ajalugu; preester Tumas — Leedu ajalkirjandus; Widumas — Preisi leedulased; prof. E. Walter — Läti asjad ja kirjandus, Leedu-Läti etnografia; Dr. Schlupas — Amerika leedulased; Schidlanski — Leedu kooperatiwlised ühisused; Bulat — Leedu rahwa õigusline seisukord. Teaduseraamatu toimetajaks on „Lietuwa" kaastoimetaja Jurgelionis. Tähtsamad peatükid trükitakse enne nimetatud tehes ära, et laiemad ringkonnad omaltsust wõiksiwad awaldada. Peaasjalikult pandakse Leedu oma asjade peale, kuna muude asjade üle teiste teaduseraamatute järele ainult lühidalt kirjutatakse.

Niisama on üks Amerika Leedu selts wiimasel ajal kirjaniku ja seltsitegelase Dr. Kudrika kirjatööde kogu tunes kõites wälja andnud. Ka selle, praegusel ajal Leedu kirjanduse kõige suurema ja tähtsama toode trükkimine oleks kodumaa Leedu seltsidel ja erakisikutel üle jõu käinud.

Leedu ajalkirjanduse esitajad pidasiwad 28—30 aug. s. a. Amerikas koosolekut, kus „Wienybe Lietuwniku" teatel tüsisaust arutati, kudas kasulikku kirjandust rahwa sekka laotada. Muu seas tehti otsuseks Euroopas raamatukauplusi awada, Preisi leedulasi kõigis asjus toetada, kirjastuseühisust ja sugurahwa tarwiduste jaoks põhjuskapitali asutada, ajalehtedes rohkem spetsialista kirjatöösid awaldada ja karskuse asja propagandeerida. Wiimaks walti hariduskomisjon, kes hariduslist kursust ja ettelugemist toime panema peab. Ats.

Tööliste elu.

Esimese „Tööliste-maja" saatus Wenemaal.

1898. a. asutati Harkowis Käsitööliste Abiandmiseselts. Ettewaatlikult ja tagasihoidlikult sammus ta oma teerada. Selts elas reaktsioniajad üle, läks 1905 a. rahutusepäewadest läbi, kaswas ja lokus. Kümne aastat peale asutamist wõis ta oma liikmete arwu juba kahe tuhandega lugeda. 1908. a. asus selts maja ehitamise juurde, mis 140.000 rubla ümber maksma läks. See oli esimene „Tööliste-maja" terwel Wenemaal.

Nagu harilikult Wenemaal ikkagi, nii pandi ka Harkowi Käsitööliste seltsi, kes tähtsaid kulturalist ülesandeid täitis, oma kõige paremates õitsepäewadel — oktobrikuul 1910. a. — ootamatalt kinni. Seltsi kinnipanemine sünnitas omal ajal suurt erutust, mille tagajärjel uue sellesamasihilise seltsi asutamiseks luba anti. Hoop oli siiski mõjuwalt tabanud, sest uues seltsis ei tõusnud liikmete arw enam üle kolmesaja.

Et aga wanal seltsil maja peal 80.000 rubla wõlgu on, siis tuleb maja lähemal ajal põllupanga nõudmisel müügile. Ja nõnda läheb esimene Wenemaa „Tööliste-maja" haamri alla mitte sellepärast, et töölised seda üleval pidada ei suutnud, waid sellepärast, et neid üksjalt elada ei lastud. Et maja esialgsel haamri alt peasta, tuleb uuel seltsil 15. nowembriks 4000 rbl. ära maksta.

Nüüd pöörab selts terwe Wenemaa poole ja palub, et tema kulturalist ettewõtet ära häwitada ei lastaks. Ta palub 10 aastaks peale ilma protsendita laenu. Ka kõige wähemad laenusummad wõetakse tänuga wastu. Adress: Харьковъ, Нетинская ул. 73, Домъ Общ. Рабочихъ. Ликвидационная Коммиссія.

Türgi-Italia sõda.

Mis Italia sõjawägesid Tripolis ootab.

Kuni siiamaani ei ole Italia sõjawäed Tripolis hanast seeel mitte palju kaugemale saanud. Kui nad aga näidata tahawad, et nad maal täieste peremehed on, siis peawad nad sisemaale minema ja ka seile alla heitma. Neil seisab pitk ja waewaline sõjakäik ees, pikem ja waewalisem, kui nad esialgu ehk arwatagi teadsiwad.

Iga sammuga, mis itallased edasi lähewad, — kirjutab „Kölnische Zeitung'i" sõjakirjasaatja, — suurenewad ka raskused ja takistused. Tripoli maalt ei ole praegu peaaegu mitte midagi saada, mis sõjawäe ülespidamiseks tarwis läheb, sellep. peab see kõik laewadega Italiast toodama. See, ei ole raske, küll on aga raske kõike niisugust kraami hobuste ja eeslitega laagrele sisemaale wedada. Laagrite, mis järjest kaugemale kõrbe sisse jäämajalani ulatab, on ajalt [illegible]. Kaewusid on wähe, ja neida wähjestelu lähemale, seda sügawamaks nad lähewad. Kulub päris wäike igawene aeg ära, enne kui niisugusest kaewust ämbritäie wett kätte saad, wälese lombakarja joomine on aga hea tükk rasket tööd. Ainu tuhandetele sõdatele ja tuhandetele hobustele ning eeslitele weet muretseda on ülesanne, mille täitmine mitte kerge ei saa olema. Mina ei ole weel näinud ega pole mul siiamaani ka meelde tulnud järele pärida, mis moodi itallased mõtlewad wett kaasa wedada. Pärismaalased tarwitawad selleks pargitud kitsenahast lottisid. Hobustel ja eeslitel pole siin rohutärti leida, mis sõnaks kõlbaks. Sellep. peab nende jaoks Italiast kaera ja pressitud heinu tooma ja sisemaale wedama. Peale selle on waja weel soldatile moona, keeduriistu, telkisid, ohwitseride teenri, laskemoona, wäljalaatsaretisid ja tuhandeid muid asju kaasa wedada.

Raskused ei kaswa mitte ainult iga werstaga, mis itallased edasi marsiwad, waid ka iga uue päewaga, mis nad Tripolis mööda saatma peawad. Talw on ukse ees, temaga ühes tulewad pahad ilmad ja mitmesugused haigused ning taudid. Unakombel on Italia sõjawäes terwishoiu asi hästi korraldatud, wäljahaigemajad hiilgawalt sisse seatud, ning ka Italia Punane-Rist on oma ettewalmistuse tööd juba alganud.

Konstantinopolist. Dshebeli lähedal tungisiwad türklased ja araablased 3000-mehelise itallaste wäe kallale. Itallased, kes kolmsada meest kaotasiwad, taganesiwad. Türgi wägede juhataja Tripolis Neschad saatis telegrafi teel teate: „5. okt. tuli Benghasi 24 Italia laewa. Itallased saatsiwad lootsikul käskjalad maale, kes meie wägesid allaandmisele meelitasiwad ja teatasiwad, et eitamise puhul bombardeerimine algab. Kuberner andis eitawa wastuse. Linna hakati bombardeerima. Garnisoniülema teate järele on itallased Homsis wäge maale saatma hakkanud. Türklased oma wabatahtlikega kindlustasiwad endid Meskelatis." — Ajalehe „Sabah" wäljaandja on sõjakohtu poolt 3 kuuks wangi mõistetud.

Tripolist. Kell kuus hommikul tungisiwad araablased ja türklased, kokku 2000 meest, kahe mäesuurtükiga 87. ja 82 polgu kallale. Lahing kestis kella 9. homm. Türklased löödi tagasi. Paremal tiiwal algasiwad wiis rooda pealetungimist, kuid jätsiwad selle seisma, kui suurtükiwägi taganewate türklaste peale tuld andma hakkas. Seisukoht on kahe 6 tsreiga kindlustatud. Ka sõjalaewadest anti tuld. Türgi suurtükiwägi awaldas nõrka tegewust. Türklaste kaotused on suured.

Roomast. Nagu „Stefani" Tripolist teatab, on 13. okt. araablased ja türklased, kellel korda läks itallaste eelwägede seisukohtadele tungida, tagasi löödud. Itallased saiwad wäga osawa wasta-kallaletungimisega toime. Waenlase kahju tõuseb arwatawaste 1000 surnu ja haawatu peale. Itallased kaotasiwad 10 meest. Itallastel ei ole nüüd enam kartust kallaletungimise karta.

Tripolist. (Erikirjasaatjalt) 13. okt. hommikul wõtsiwad türklased ja araablased, arwu poolest 3000 m., uue kallaletungimise ette. Wastane taganes kaunis korralikult. Et araablased linn jaljatoga lahku läksiwad, läks kallaletungijatel korda wäga osawalt öösel 82. ja 87. polgu ette ilmuda.

14. okt. kell 1.16 min. öösel.

Tripolist. 13. okt. jaadud wõitlus on türklaste ja araablaste meeleolu suurt awalt tõstnud. Õhus liigub nagu tundemärk püha sõja algamise üle. Paljud suured perekonnad sõidawad rikkustamist kartes Tripolist ära. 11. bersaljeride polk kaotas lahingus palju mehi. Teine bataljon kaotas peaaegu kõik ohwitseride ja 400 soldatit. Surnukehad on palja kis rüüstitud. Araablased on püssid ja ohwitseride asjad ära wõtnud.

Miinid Saloniki ja Smirna sadamates.

Peterburist. Ottomanni teadete kohaselt teatab ametlikult, et Smirna ja Saloniki sadamatesse miinid on pandud ja et laewasid sinna ei laotsmannid wiiwad. Konstantinopolis, Smirnas ja Salonikis on merewahekohtud asutatud.

Hiina revolutsion.

„Daily Telegraph'i" Pekingi kirjasaatja catab, et Hiina konstitutsioni-kogu esimene koosolek wäga tormiline olla olnud.

Saal olnud inimesi tungil täis. Koosolekul olnud muu seas 100 Hiina ajakirjanikku, kes teated palati waidlustest ja revolutsioonidest kohe üle maa laiali saatnud.

Saadikud pidanud wäga julgeid kõnesid ja süüdistanud peaasjalikult teedeministrit, kes raudteede riigi omaks ostmise juures wäga jagedaste seadusewastaselt talitanud o.

Ministrid ja walitsuse-wolinikud iõnemehi ei tahtnud sundki kohta teha.

Hunani provintsi saadikud nõudnud walitsuselt, et ta revolutsioni sõjariistadega lämmatada püüaks, ja nõudnud konstitutsioni-kogu ettenõuete heakskiitmisel, et revolutsionääridega sõjariistade rahu tehtaks.

Wäga paljud saadikud olla selle poolt, et Hiinamaast P.-Amerika sarnane föderal-riik loodaks.

„Daily News'i" kirjasaatja juhib tähelepanekut selle peale, et kõik linnad siiamaani peaaegu ilma wastupanekuta revolutsionääridele alla on andnud. Kahju wiimased iganes ilmuwad, sealt pistawad walitsuseametnikud kohe plehku, ja mässajad saawad ilma werewalamiseta seisukorra peremeesteks. See laseb arwata, et walitsus wäga nõrk on.

Nagu Inglise lehtedele Pekingist teatatakse, olla nüüd juba kuue kõige rikkama Hiina provintsi pealinnad revolutsionääride käes. Wiimastele tuleb ühtepuhku abi juurde. Ka ola kümnendast diwisjonist, mis Hankousse saadeti, on nende poole löönud. Revolutsionäärid loodawad, et nad Pekingi kerge waewaga oma wõimu alla saawad, sest seal- ses kaitsewäes olla neil palju poolehoidjaid. Teatatakse kõneleda, et noor keiser Pekingist ära on wiidud — teadmata kuhu.

Rikkad hiinlased ja mandshuud põgenewad Pekingist suure rutuga ära. Wäärtasjad saadetakse wäljamaalaste kontsessionidele, Tjen-Tsini ja Schanghaisse. Mandshud saadawad oma wäärtasjad Mukdenisse. Kui mässajad Jantsekiangi jõekunnas ka edaspidi nii wõidurikkad saawad olema, siis sõidwat keisri perekond Pekingist 190 kilomeetrit põhja poole, Tsen-Tu-Fusse.

Kantoni asekuningas telegrafeerib walitsusele, et tema oma sõjawägesid enam ei wõiwat usaldada. Ka sõjalaewastiku peale ei wõi kindel olla, sest madruste hulgas on wäga palju revolutsionäärisid.

Pekingist 14. okt. Põhjusseaduste koda waatab saadikute grupe poolt üleswõetud küsimust, et troonile ettepanek abinõudest tehtaks, mis järele kord Hiinas rahwa soowide kohaselt paika seataks. Eelnõu peajooned on: wastutawa ministeriumi asutamine ilma keiserkoja liikmete osawõtmiseta ja ilma ametnikudeta, kellel rahwa usaldus puudub; saadikutele põhjusseaduste wälja töötamisest osawõtmise andmine; poliitikalistele süüdlastele amnestiaandmine ja praeguste tundmuste süüdlaste karistamine.

Mukdenist 14. okt. Ettewaatuse-abinõusid on kõwendatud. Sissesõiduhoonisid ja wõõrastemajasid waadatakse hoolega läbi. Etaustika otsitakse läbi. Iseäranis kare on politsei ilma passideta hiinlaste wastu. Kolm kahtlast Pekingist tulnud hiinlast wõeti wangi. Rahwas on kareduste pärast pahane.

Pekingist 14. okt. Juanschikaile on kõigekõrgema wolitatud isiku nimi antud. Tema käsualustena on kõik jala- ja merewäed, kes mässajate wastu töötawad. Wõitlemise-abinõude walik on tema enese hoolde jäetud. Sõjawäeliste käsutuste juures talitab ta iseseiswalt, sõjaministrilt ja peastaabilt luba küsimata. Keiserlikus käsukirjas awaldatakse selle üle kurbtust, et revolutsionäärid Kantoni abikuninga ära tapsiwad. Lest keisriproua kinkis Hubei wäesu waigistamise tarwiduste peale miljon lani. Mässajad Siankos liiguwad ida poole. Kuulu järele on mässajad Tshen-Tshou jaama, mis 50 wersta Huanbest lõunapool, oma alla wõtnud. Hankousse, Tshen-Tsjani provintsis on sõjawägi mässama hakkanud.

Wõitlus Hankous.

Londonist 15. okt. Nagu Reuterile Pekingist teatatakse, peetawat Hankous tõsist lahingut. Eila löödi revolutsionäärid tagasi. Walitsuse wäed wõtsiwad Hiina linna osa oma alla. Walitsuse wäed kaotasiwad 40 meest surmatutena, sealhulgas 3 ohwitseri, ja 150 meest haawatutena. Revolutsionäärid kaotasiwad 400 meest, suurtükiwäe ülema ja 30 suurtükki.

Jaapan saadab Hiina wetesse sõjalaewu.

Tokiost 15. okt. Lõuna-Hiina wetesse saadetakse weel 3 ristlejat.

Berlinist 15. okt. Hiina wälism. asj. minister Ljon-Dun-Jan käis Bethman-Hollwegi juures.

Pekingist 16. oktobril. Et rahaturul rahapuudus walitseb, on enne tähtaega uued dollarid wälja lastud. Elanikkude rohkearwuline wäljasõit kestab edasi. 90-meheline amerikalaste wäesalk tuli saatkonna wahtwõimlustuseks kohale. Kõneldakse, et mässajad Nan-Tshou-Fu ära on wõtnud. Kuulu järele on ka Kantsu mässajate kätte langenud. Kai-Fen-Fus on korratused. Schanghai lehtede teatel on mässajate poole kaks Hiina ristlejat ja kolm suurtükipaati üle läinud.

Pekingist, 16. okt. Walitsuse käsukirjas, mis Han-Tsjani abikuningale antud, käsetakse Schanghaist ära põgenenud Shuitsoeni kinni wõtta ja Pekingi tuua. Nagu Schanghaist teatatakse, on 8. diwisjoni komandör Tshanbiko revolutsionääride poole üle läinud.

Pekingist 16. okt. Põhjusseaduste koda tegi troonile ettepaneku, milles wastutawat ministeriumi soowitakse asutada, selle tingimisega, et temas keisri suguloona liikmed aset ei leiaks; emigrantidele palutakse armuandmist, niisama ka revolutsionääridele, ka need mitte wälja arwatud, kes sõjawäega wõitlewad. Siis pandakse weel ette uusi põhjusseadusi wälja töötada.

Schanghaist 15. okt. Kuulu järele on walitsusewäed Juanschikai käsul mässajatega läbirääkimisi pidama hakkanud.

Pekingist 15. okt. Põhjusseaduste koda wõttis ettepaneku wastu, mille järele troonile ettepanek korra jalalesaadmise üle Hiinas tehtakse. Juanschikai sõidab täna hommikul wälja.

Schanghaist 15. okt. Hiina lehtede teatel on asekuningas Tshaug ja provintsi nõukogu otsuseks teinud iseseiswat walitsust asutada.

Walitsuse wäed Hankou ära wõtnud.

Pekingist 15. okt. Pärast ägedat lahingut wõtsiwad walitsuse wäed eila Hankou ära. Revolutsionäärid on palju mehi ja sõjariistu kaotanud.

Riigiwolikogu.

Koosolek 15. oktobril.

Peale pidulikku jumalateenistuse ja Minski lab. woliniku Mesentsewi mälestuse püstitõusmisega austamise pööras wolikogu esimees riigiwolikogu poole lühikese kõnega P. A. Stolõpini mälestuseks.

Siis loetakse sisse joosul sisseantud seaduse-eelnõude [illegible] ette, nende hulgas on ka

lääneprowintsi kubermangudes semstwo sisseseadmise seaduseprojekt.

Pandakse ette seda eelnõu kohaliku omawalitsuse komisjoni anda.

Tsheidse tähendab, et selle seaduseelnõu, mille wolikogu juba korra wastu wõttis ja riiginõukogu tagasi lükkas, walitsus põhjusseaduste 87. paragrafi rikkudes maksma pani. Kõneleja tuletab meelde, et tärkat protesti kesteralond põhjusseaduste rikkumise wastu awaldas ja arwab, et kesterakond nüüd peab näitama, kui õiglased oliwad tema protestid, seliega, et selle kaelakohtulise minewikuga eelnõu ilma komisjoni andmata tagasi lükkab.

Lerche toetas komisjonisse andmise ettepanekut, tähendades, et wolikogu oma kodukorra põhjal seaduseandlised asjad pärast komisjonide poolt läbiwaatamist arutamise alla wõtab.

Hääletamisel wõetakse komisjoni andmise ettepanek wastu.

Arupärimised P. A. Stolõpini tapmise kohta.

Selle kohta on arup oktobristide, rahwuslaste ja sotsialdemokratide poolt sisse antud.

Gutshkow toetab oktobristide arupärimise rutulikaks tunnistamist.

„Täna on," ütleb Gutshkow, „neljakümnes murepäew sellest päewast, mil Wenemaa ühe oma paremaist poegadest hauda saatis. Stolõpin suri niisama, nagu elaski. See oli elu Tsaari ja isamaa eest, see oli surm Tsaari ja Isamaa eest (Rüdnawaldus keskel). Mitte ainult kurwastusest enneaegselt hauda läinud ministri pärast ei ole meie täidetud, waid meis on ka sügaw põlgtus temale surmahoobi andjate wastu kogunud. Juba ammust ajast on Wenemaa raske haiguse küüsis. Minuealine põlw sündis Karakosowite paukude all. 79- ja 80-tel aastatel liikus mudane terrorilaene üle Wenemaa ja wiis enesega monarhi ülesse, keda meie nüüd kui Wabastaja-Tsaari austame. Meie kõigil on meeles, missugust wõidupidu terror meie maale ilmumas pea[l] [illegible] ja häbipäewadel pidas. Terror takistab meie päewini just praegu reforme [illegible] terror andis Wene reaktsionile sõjariistad kätte, terror tumestas werise wõrguga Wene wabaduse koitu (Rüdnawaldus keskel ja [illegible]) terror kõrwaldas selle, kes enam kui keegi teine rahwaelule [illegible] awas (Rüdnawaldus keskel). Selle ohwe Wene rahwa organismust on rawa ussikese ümber on pisilutad tekkinud. Nad soendasiwad end ja toitsiwad end selle [illegible] ümber. Leidus inimesi, kes meie rahwa haigusest terwisealuka, meie aegajast surmast enesele eluwerdust tegiwad. Need inimesed mustasiwad oma kodusse ja wenda; nad mustasiwad riigi elulised huwid, nagu riigile elu, mis nende kätte [illegible] usaldatud. Sellel bandel on ainult karjum ja isiline hea seisukord silmis. Need oiwad suured bandiidid, kus taskuteimide tegewuse platwormiga. (Rüdnawaldused keskel). Kui nad nägiwad enese paljastatud olewat, kui nad tundsiwad, et nendele saba peale astutud, kiusti löi ama ja nende kõrtsiarwed sabi rewideerima hakatud on, siis laskiwad nad sündmustel loomulikku teed käia. Meie tabame teota, et wastlus wei o abinõud tarwitusele, et kuritöö täielikult awalikuks tulesiwad, süüdlastega halastamatult ümber käid ja sellest [illegible] pidatakse, wiiks ta praegu sipeb, wälja peaseb. [illegible] Kõik [illegible] peale teie astute, näitab julget ja see saab surmaeelne, mõnele ka surmawaks ja andeksand ees olema. Selle wagitee kõrdalisemiseks on mehisust tarwis. Loodame, et walitsus enesele seda mehisust leidnud, sest seda nõuawad kõrgemad riiklised huwid, inimsuse huwid, Keisri ja Keiserlika perekonna julgeoleku ja õiglase huwid. Seda nõuawad ka äritatad rahwa tundmused." (Mitmelt kätepigin keskel ja paremal wool).

Purischkewitshi kõne.

Purischkewitsh: „Mina pooldan arupärimiste rutulikuks tunnistamisega ühinemist wõimaldute, kui [illegible] arupärimist ei olekö. Asjata püüawad nad enese ja Stolõpini mõrtsukate wahele puri tõmmata. Stolõpini ja Bogrowi warjud heljusiwad nende kohal. Arupärimist sisse andes ei jubi neid mitte tõe selgituse soow, sest kui meie arutama hakkame, siis leiame, et kõik wiibid wolikogu pahemalt tiiwalt wälja lähewad. Nad soowiwad ainult meetinguiti tõnesid pidada, et Wene seltskonna südametunnistuse kallal wastida. Pahempoolsete fraktsionidega käsikäes minna ei wõi. Tarwis on enne senatori-rewideerimise tagajärgi ära oodata. Alles siis, kui waltsus midagi warjata tahaks, wõiksime meie arupärimisega wälja astuda.

Kadett Miselewitshi kõne.

Miselewitsh teatab, et tal juuksed püsti tõusewad, kui kuuleb, et Gutshkow eesmiseena arupärimisele alla on kirjutanud, milles seda tähendatakse, et Bogrow sündi rahwuslasest pärit on. Küsimuse on selge, kuhu poole selle arupärimise üle ime, kus teda olekõ kehale olnud [illegible] parempoolsete poolt teile kuulda, sest ei need [illegible] 17. okt. manifesti kuulutamise terror ise [illegible] rüüstamisi toime pandud. Kuid 17. oktobri ühisus läks kolmanda wolikogu ajal selle jälgi mööda, seda ta täna awaks, ja täna nõuab ühisuse juht arupärimise rutulikuks tunnistada, millega 17. okt. manifest [illegible] saab, sest kõik mis wolikogu [illegible], oli selle suure akti häwitamise poole [illegible].

Markow II kõne.

Markow II tuletab meelde, kudas Gutshkow kareda kõrtsiolaste walwuste wastu kõneles, kes nad kõik konstanteerides. Nende nõuandmiste tagajärjel, mida Stolõpin kahjuks kuulda wõttis, teostati Stolõpini surm. Jisenesest mõista, et wastutusele kõik süüdlasi tulep wõtta. Kuid kes oli shandarmiteef? Kaduna Stolõpin! Teda juba wastutusele wõtta ei saa, kuigi ta oma surmas peasüüdlane oli. Ja kui politsei kõige kõrgem ülem oli. Asja, millest palju tunne, ou wõimata rutulikuks tunnistada. Wõib ainult selle üle kahetsust awaldada, et Bogrowi surmaga ruttati: kergem oleks olnud tema ahjju leida. Sotf.-dem. awaldasiwad püüdluse oma seisukoha Stolõpini surma asjas, ettekawatsetult tema mälestuse austamisel [illegible] wiibides. Teie läksite ära, teie [illegible]! Teie tunnete Kiewi sündmuste [illegible] teie olete samasugused mõrtsukate austajad ja abilised nagu koeranägu Bogrowil! Ja kui ma teid ei austa, siis mõistan seda. Kuid ma ei mõista neid, kes Bogrowiide saadawad ja mõrtsukate saatmiseks raha korjawad. Maa ei ole weel rahulik, revolutsion teeb oma närimistööd edasi. Temaga on tarwis rind rinna wastu wõidelda ja neid kelmisid päewawargaid ja kurjust üles puua.

Hääletamisel on kaugelt suur enamus arupärimise rutulikkusetunnistamise poolt. Algawad waielused sisu üle. (Järgneb).

Wastutaw toimetaja A. Wares

Wäljaandja Eesti Kirjastuse-Osa [illegible] Ühisus.

Ainult 10 kop.

„Teaduse" tähtraamat 1912

aasta jaoks.

Igapäewases elus tarwismineewate juhatustega ja Tallinna, Narwa, Peterburi ja Tartu südikeste juhtidega.

Sisust olgu nimetatud: Kedniku, kaupakawataja, metsniku ja jahimehe kalendrid. Terwisehoid. Inimese pea-elutarwitused. Keha karastamine. Suplemine. Mõned äkilisebalkawad haigused. Kodune apteek (palju arstimisrohtusid on koduses apteekis üles [illegible]). Nõuandja haigetele. Kodu loomade juures tarwitatawad arstirohud. Haigused ja tõbawead, mis kroonuteenistusest wabastawad. Tulusad juhatused: Meie maja. Majapidamine. Kitid ja liimid. Iluduse abinõud. Ubinõu söödikute wastu. Pesemine ja puhastamine. Plekkide wäljawõtmine jne.

Ka see wara tatam

Meie Naksi tähtraamat 1912. a.

aoks on ilmunud. Oma piltide ja naljade poolest palju huwitawam kui endiste aastatel. Täieliku obumaa ja linnade adressid. Hind 15 kop.

„Teadus" Tallinnas.

Asundustest.

Moskwa Eesti Seltsi peakoosolek peeti pühapäewal, 9. oktobril, ära. Liikmeid oli wähewõitu kokkutulnud — kahjuks harilik nähtus täh. koosolekutel. Koosoleku juhatajaks waliti ühel healel n. Borsberg. Minewaaastase hooaja kui ka warjupaiga ja kohakuulamise kontori augustikuu aruanded wõeti ilma waielustete wastu. Nagu aruandest selgub, oli rahaline läbikäik minewa aasta hooajal 6674 rbl. (ühes warjupaigakapitaliga), kuna puhast kasu ligi tuhat rbl. järele jäänud on, seega jällegi kaugelt rohkem, kui endistel aastatel.

Kohakuulamise kontoris olla nõudmine teenijate järele suur, nõnda et kontoril neid koguni anda ei ole. Üleüldse peab tähendama, et kodumaalt warjupaika seniajani peaaegu ainult bonned ja lastekaswatajad siisesõitnud on, kuna teenijatest ainult kaks ennast ülesannud, ometegi on aga just wiimaste järele nõudmine siin suur.

Pärast aruannet waliti kaks rewisjoni-komisjoni liiget ühes kandidadiga.

Mitmesuguste läbirääkimiste all tuli küsimus arutuse alla, kuidas seda mariküljge seltsi elus ärakaotada, et mõned liikmed, kes eestseisusesse walitud, oma peale pandud kohuseid lohakalt täidawad, eestseisuse koosolekutest leigelt osa wõttes. Et põhjuskirja järel eestseisuse liige alles siis eestseisusest wäljaastunuks loetakse, kui ta kuus korda järgimööda eestseisuse koosolekutest osawõtnud ei ole, — siis wõid hooletu eestseisuse liige walitud koha peale 6 kuud jääda, ilma et tal seltsi heaks midagi teha pruugiks ja teda lahkuma wõiks sundida. Soowitati sarnaste isikutele, kes eestseisuse koosolekutest korralikult osa ei wõta, kirjalikku küsimust kodu saata, kas tema edaspidi seltsi tegewusest weel osawõtta soowib, wõi ehk oetud ametist priitahtlikult ära, mille kohta kirjalikult eestseisusele teatada tuleb. Niisugust abinõu peeti mitmete poolt liig karedaks ning mõnelt poolt koguni winsakuseteks. Et selles asjas arwamised kokku lõksiwad ning ühisele otsusele ei jõutud, siis jäi küsimus kahjuks lahtiseks. Eestseisusele anti aga waba woli niisugustel kordadel oma heaksarwamise järel talitada.

Pärast koosolekut algas kohe pidu. Etendati ühewaatuslist näitemängu. Ettekanne läks, kui seda tähele panna et asjaarmastajatega tegemist on rahuloldawalt. Nimetada tuleb siiski, et mõned osad mitte küllalt selged ei olnud. Nõndasama wõis ka laulukoori juures harjutamist märgata.

Eesti Seltsi tulewased pidud on järgmiste päewade peale kindlaks määratud: 28. oktober, 5. ja 19. nowember; 4., 26. ja 31. detsember s. a., ning järgmise aasta esimesel poolel: 14. januar; 4. ja 19. webruar; 4. ja 26. märts ja 29. april.

Peale selle panewad Moskwa Eesti üliõpilased ühes seltsi eestseisusega iga neljapäewa õhtul kell 9 õpilikka ettelugemisi toime.

Rändaja.

Lelino Eesti asundus (жд. ст. Молосковицы, Лелино), rahwa seas Eesti Tihirkowitsi ehk Lelino nime all tuntud, seisab Moloskowitsi raudteejaamast, Balti raudteel, 6—8 wersta lõuna-hommiku pool, pikuti maantee äärt mööda, umbes 2 wersta pikkuselt, endise Lelino mõisa maa peal, mida eestlased juba enam kui 20 aastat tagasi ühiselt ära ostsiwad ja enneste wahel ära jagasiwad. Praegu on asunduses 28 perekonda põllupidajaid, kes igaüks ise kodumaa-nurgast siia kokku on kogunud. Peale Lelino eestlaste on weel ümbruses Jablonitsi, Lumiki Mõlegowitsi ja teiste külade maade peal eestlasi asumas, ostetud kui ka rendikohtade peal, kes kõik edaspidi Lelino, kui keskkoha ümber endid kogumad.

Lelino asunduse põllumaa on maantee ääres, mille järeldusel ka talud igaüks oma krundi peal maantee ääres reas seisawad. Kaugemal õhtupool on soo-heinamaad ja hommikupool jälle soo-karjamaad. Põllumaad ei ole küll kõige paremad, kuid hoolsa harimise ja tubli rammutamise tõttu annawad rahuloldawaid saakisi, ja kui sooharimise peale rohkem rõhku pannakse, nagu seda praegu asunik hra A. Ploom teeb, siis suureneks loomatoidu saak märksalt.

Asunikkude rahasaamise allikas oli siiamaani kartulipidamine, mida suuremalt jaolt lähemaise wiinawabriku ära müüdi, ja talwel puuwedu kaugemalt mõisa metsadest raudteejaama. Wiimastel aastatel on aga puuwedu wäheseks jäänud, niisama ka kartuli hinnad langenud, mille läbi asunikud sunnitud oliwad uut sissetulekuallikat otsima, mida nad ka karjakaswatuse ja piimatalituse paremale järjele seadmise läbi leidsiwad. Selleks andis head eeskuju kohalik ärksam taluomanik Ploom kes piima juba ennemalt rõõsalt turule saatis. Praegu tööiwad asunduses kolm piima wastuwõtmise kohta, kuhu see piim Peterburisse saatmiseks kokku tuuakse.

Põllumeeste-selts on meil juba olemas, kes oma tegewust 31. juulil s. a. algas ja selle lühikese ajaga kunsti-põllurammu lodu on asutanud. 29. sept. oli tähendatud põllumeeste teine üleüldine koosolek. Wõeti kaks uut liiget wastu ja kinnitati endise koosoleku protokoll, sellele järgnes instruktor M. Saltsi kõne kunsti-põllurammutamisest ja karjakaswatamisest, millele läbirääkimised järgnesiwad; wõeti ka sugupulli ühiselt ainumine, kuna see küsimus lõpuni siiski lahtiseks jäeti.

Wiimaks tutwustati koosolejaid hoiu- ja laenu-ühisustega, mille järel mitmed endid asutajateks ülesandsiwad, aga siiski jääb soowida, et kohalised eestlased suuremal arwul asutumisega mere kõige tarwilikumat aitaksiwad elule kutsuda.

Lõpuks oleks soowida, et koosolekutele ainult kainelt tuldaks, kuna joobnud olekuga juhatamist ja kõnelemist raskendab ühtlasi ka teisi koosolejaid pahandab, see wiimasel koosolekul ilmsiks tuli. J. W.

Wastutaw toimetaja A. Wares.
Wäljaandja Eesti Kirjastuse-olaühisus „Ühiselu".

Peterburi Eesti Hariduse-selts.

Laupäewal, 5. nowembril s. a.

Suur warjupaiga pidu

Tasfawitsi saalis (Gogoli uul. 20)

Piletisi on eelmüügil seltsi jaoskondades ja „Ühiselu" raamatukaupl. Ofitseri uul. 5.

Kui keegi reklamet teeb, siis tahab ta seda muidugi laialiselt teha; **ta mahutab siis oma kuulutuse sinna kus seda wõimalikult laialistes tarwit. ringkondades loetakse.**

Käesolewa aasta nowembrikuul ilmub Tallinnas Eestimaa Põllumeeste Keskseltsi ja Põhja Liiwimaa Põllumeeste-seltside Kesktoimekonna ühisel wäljaandel

„Eesti Põllumeesteseltside Aastaraamat",

mida wähemalt 10.000 eksemplaris trükitakse ja kõikidele Eesti põllumeeste-seltside liikmetele, kes nende Keskseltside liikmed on, wälja jagatakse.

Waat' selles raamatus maksab ärimeestel kuulutada.

„Aastaraamat" ilmub „Talu" kaustas. Kuulutuse lehekülg 10 rbl., pool lehekülge 6 rbl. Kuulutuste wastuwõtmine, Tallinnas, Ehrenpreisi trükikojas ehk Keskseltsi kirjatoimetaja hra A. Kask'i korteris Kuninga uul. nr. 1. krt. 2, kella 3—4.

Austusega: Aastaraamatu wäljaandja toimekond.

Õmblusmasinad

„Original-Victoria"

Singeri ja t. süsteemide esimese klassi tööd on praegu suures wäljawalikus kätte saadud.

Kerged osakaupa maksutingimised.

Nõudke praegu ilmunud illustreeritud hinnakirja.

Kaubamaja **Lier & Rossbaum,** St. Peterburg.

Pealadu: **Gorohowaj** 48. Jaoskond: **Liteinõ pr.** 40. Kõnetraat: Peakontoris № 421—54. Jooskonnas № 38—75.

Buljon piima ekstraktist ja aiawiljast maitseb niisama kui liha buljon, kuid enam toitwam ja kergem seedimisele.

Ainukene buljon, mis K. ja T. Min. kaitsekirja wääriliseks arwatud.

1 kub. 4 kop.

Põhja Wastast. Kredit-Ühisus

(Сѣверное Общество взаимнаго кредита въ С.-Петербургѣ.)

Peterburis, Большая Конюшенная ул. № 10.

Telegrammi-adress: **Встобанкъ.**

Telefon: 91—81. 557—42.

Jooksew arwe (Условный текущій счетъ) Riigipangas № 34532

Ärittunnid: iga päew kella 10—3½.

Hoiule wõetakse raha kõikidelt — ja maksetakse:

jookswalt arwelt . . . . 5 %.
6 kuu eest 5½%
1 aasta eest . . . . 6 %.

Laenude pealt wekslite ja wäärtpaberite kindlustusel wõetakse 7—9 %.

Ühisus ostab ja müüb liikmete käsul protsendi paberisi ja kinnitab wõidulaenu-paberisi. Toimetab rahasaadetusi kodumaale ja kõikidesse Wenemaa linnadesse. Wõtab wekslisi inkasso peale Peterburis ja mujal.

Kaubamaja **„Wastastikune Kasu"**

on üle wiidud

Newski prospekt., 65, wastu Nadeshdinskajat.

Telefon 422—06.

Määratu wäljawalik meeste-, naisterahwa ja wormiriideid. Walmid ja tellimise peale.

Wõib jaokaupa maksta.

A. E. PRELOWSKI

kauba ladudes

Тургеневскій, уг. Михайловской, д. 4. Telefon 159-51.

Üüritakse raua-betonist aidad:

lahus 20 rbl. peale, üleüldistes 1 rbl. 50 kop. kuus ruutsülla eest. Kaup antakse wastutawa börse artelli hoidmiseks.

Aitade juurde on raudtee ehitatud, mis kõikide Wenemaa raudteedega ühendatud, mis prowintsi tarwis tähtis on.

Kaupade peale wõib laenusi teha.

Peterburi Eesti Laenu- ja Hoiu-Ühisus

Suure Konjuschennaja uul. nr. 10, kr. 97.

(Põhja Wastastikku Kredit-Ühisuse ruumides)

Wõtab raha hoiule kõikidelt ja maksab hoiusummade pealt 4½—6%;

Laenusi annab ainult liikmetele.

Laenusoowid tulewad kuni **kell 12 päewa** enne ärittundisi sisseanda.

Ärittunnid: esmaspäewal, kolmapäewal ja reedel kella 8—10 õhtu.

Kantselei awatud: igapäew kella 11—2 päewal laenusoowide ja liikmeks ülesandmiste wastuwõtmiseks, ning kõiksuguste teadete andmiseks.

Toredaid meesterahwa riideid

walmis ja tellimise peale müüb ainult firma

E. Tannenberg

Tellimiste wastuwõtmine naisterahwa pealisriiete peale.

Wasf. Saar, Keskmine pr. nr. 45, 16. liin. nurgal, telef. 481—37

Räägitakse Eesti keelt.

Tallinna, Kuiwastu ja Riiga

sõidab reede kell 11 enne lõunat

reisilaew

„Libau",

kapt. **Neumanni** juhatusel wälja.

Weokaami wõetakse sadamas Wasiliji Saaret 17 liini kohal (Telef. 163—40) wastu. Piletid kõige kolme klassi jaoks wõib laewa-kontoris Morskaja, 17. (Telef. 163—41) sadamas, ja Rahwuswahelises Magamisewagunite-seltsis, Newski 22, saada.

Wene Ida-Asia Laewasõidu-selts Baltimere liin.

A. E. PRELOWSKI

wabriku

nikeldatud, waskfete ja raudsete

WOODITE

ladud.

Magasinid:

Gorochowaja, 27, Kiwisilla juures,
Sagorodnõi, 15, Wiienurga juures,
Simeoni u. 6, Mochow. nurg. kiriku j.

Soowitab:
Woodisi Wiini ja Inglise fasonides.
Madratsisi wetrulgi, wedrudega ja jõhwidega.
Peskulandasi Wiini ja Prantsuse woodi.
Leentoolisi haigetele.
Kalesklasi, wannisi ja muud.

Wabrik asub:

Turgenjewi pr. nr. 7, omas majas.

Esimest korda Eestis ilmus sarnane raamat

Õpi ilusasti lugema ja kirjutama!

Laste pildiraamat, abiks ja lugemise raamat. **K. Sinius** ja teiste Soome laste-kasmatute eeskujul ja piltidega kokku seadnud J. Freymann. — Hind 40 kop.

Harulbane uudis lastewanematele ja koolikõpetajatele! Enam ei ole tarwis wead muretsuldas lastele kõlpsasti emakeele lugemist ja kirjutamist kätte wõib õpetada, enam ei ole lastel tarwis sügise tuleku pärast hirmu tunda: abinõu on ilmunud, mis lastele mängides ja õppimise himu kaswatades lugemise ja kirjutamise selgeks teeb. Kohased pildid mitmewärwilised ilukirjad teewad selle raamatu lapsele armsaks. See suur raamat, kõwas köites maksab kõigest **40 kopikat.** Kõigi endiste laste-lugemise- ja aabitsaraamatutega wõrreldes on see hind kuulmata odaw. — Küsige igast raamatukauplusest.

Saadaval

G. Pihlaka raamatukauplus, Tallinnas

Ühisus **„F. G. Kroon & Co"**

Уезчевъ пер. уг. Фонтанки 14 145

ostab ja müüb kõige wõimalikkumate tingimistega suuremal ja wähemal mõõdul kõiksugu

kodumaa piimaaineid.

Issandad.

Pidage silmas omi naisi ja tütreid!!!

Nende tualettide kõrwal peab nendel teatris ka

binoklid

olema. Aga kõige peenem ja suurem binoklite ja lornettide wäljawalik on optikeri ja mehanikeri

A. Burchardi juures,

СПБ., Невскій 6.

Hinnad täiesti kättesaadawad, 3 r. 50 kop. peale, ilmawärwita klaasidega.

Wiimaste Parisi fasjonide järel.

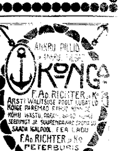

Peterburi Eesti Naisühisuse

warjupaigas

wõiwad kohtaotsijad naisteenijad korterit ja ülespidamist leida. Sadowaja 109, kort. 7

Lewaschowo

Omanik wiidtiinna N. M. Wjatkina.

Ainukene korraldatud ja tervislik koht elamiseks talwel ja suwel, üsna **Lewaschowo** jaama juures Soome raudteel. 20 rongi päewas.

Mets, järw, Abessinia kaewud.

Maatükid

400 s. Sülaks 2 rub. peale

Järelmaks

kunde kaupa 3 aasta peale.

Kontor koha peal wõi Newski pr. 46, kort. 9. Telef. 25—09.

Dr. L. JAKOBSOHN.

Syphilise, wenerika-, naha- ja suguliku nõrkuse (elektri arstimine) spetsialist. Iga päew (peale pühap.) 9—11 hom. ja kella 1—9 õ. **Забалканскій пр. (уг. 3-й роты) д. 31, кв. 6.**

Dr. A. Loosmann

sisemised haigused.

Kõnet. teisip. neljap. ja laup. k. 7—8 õ., reede k. 3—4 p. l. **Dmitrowski perewl. № 10,** Wladimirski prosp. lähedal. Tel. 82—09.

Osaw ämmaemand

Annab lahkesti abi ja nõu igal ajal.

Церковная 4-а, кв. 3. Telef. 326—57

Tripper ja syfilis

igaw. 8—1 ja 5—11. Nikolaewskaja 42.

Dr. Trok.

Sifilis, tripper, ter. ja kronik., schanker, sugul. nõrk., eksema, lischai

Kella 9—11 ja 5—9.

Wasiliji Saarel, 5-es liinis 36, korter 10. Telefon 486—60. **Dr. E. Neumann.**

Dr. Golomb. Sadowaja 32, kella 9—2 p. ja k. 7—10 õ. Tripper teraw ja kronik. Kusetoru ja rakudehaig. **Suguline nõrkus. Sifilis.** Arstimine jala peal werefoont. siisemal. **606.**

Hambaarst

M. Joelson, Офицерская 9, кв. 18.

Plomberimine, Kunstlikud hambad plattega ja ilma selleta.

Tööliste poole hinnaga.

Wäljatõmbam. ilma waluta, wastuwõtmine 5—9, pühapäewal kella 10—6. Waestele teisipäew ja reedel maksuta.

Pagari äri

Narwas, kõidawal kohal, on äraandmise pärast müüa. Lähemaid teateid СПБ. Ср. Подьяческая № 9, кв. 7.

Lastele

andke rahitti, kollatõbe, werewaesuse ja nõrkuse järeldusete kordadel, aga ka peale haiguste difteriti ja muude haigusi, ja nõrkuse ja nerwihaiguste juures arstide ja doktorite poolt heaks kiidetud

Magister Krepp'i

Skorofosfit'i

Üksikteenijaks

soowin kohta. Olen 7 kuud Peterburis teeninud. Балтійская ул. 8, кв. 14.

Горничной или одной прислугой желаю получить мѣсто В. О. 27 лин. 16, кв. 2.

Eesti kohaotsimise kontor

terwitab ja soowitab kõiksugu naisteenijaid. Awatud kella 10—4 päewal. Kontori juures on warjupaik. Hind 60 kop. päew. Екатерингофскій пр. д. 3, кв. 9.

Siia kodused lõunasöögid,

mõiga walmistatud 2 sööki 30, 3 sööki 40 kop. Abonem. 10% hinnaalandust. Wiinamarja wiinad ja Riia õlu. Staljärnõi per. 5—19. Telef. 547—71. Söögimaja.

Типографія Э. Ф. Мекс, СПБ., Забалканскій пр. № 22.